

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΚΟΥΤΟΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΑΘΗΝΑ 1997

94953

κο

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κούτσας

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΚΟΥΤΟΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

ΑΘΗΝΑ 1997

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	ΚΩΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	Δ/33272
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑ. ΔΡΗΣ	29-9-1997
ΤΑΞΙΔ. ΑΡΙΘΜ.	39809495370
τελ. έξ. 7009	

Δημοσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Σ' αύτό τό τεῦχος, στεγάζονται τα κείμενά μου που δημοσίευσα κατά τάξη 1980-1995 στό περιοδικό «Κόνιτσα», καθώς και ένα πού δημοσίευσα στό περιοδικό «Καρδίτσα», τεῦχος 22/1996.

Η συλλογή άφιερώνεται στήν μνήμη τοῦ πατέρα μου Γεωργίου Γκούτου και τοῦ ἀδελφοῦ μου Βασιλείου Γκούτου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονιστας

ΣΥΓΕΩΝ
ΕΠΙΛΟΓΗ

Το ψάρεμα στο ποτάμι

Κάθονταν στα πεζούλια της Κρεβάτας δίπλα στο γεφυράκι και έπαιζαν εννιάρα στα καπάκια της. Άλλα μικρότερα παιδιά κρέμονταν από τις γρεντές της στέγης στη δεκαετία του 1950. Όποια ώρα να περνούσες από εκεί θα τα έβλεπες να παίζουν, να συζητούν, να πειράζονται και κάποιο θα έκλαιγε.

- Πάμε για ψάρεμα στο ποτάμι; Ξέρω ένα νησί, πιο κάτω από τον μύλο, που έχει καιρό να γυρισθεί, είπε ο μικρότερος.

- Μη φωνάζεις ρε, θέλεις να το μάθουν όλα τα παιδιά; Πέντε-έξι θα πάμε, είπε ο Χρήστος και τον σκούντησε με τρόπο, να το συζητήσουν οι δυό τους.

Θα έφευγαν την άλλη μέρα το πρωί, μόλις θα χάραζε η μέρα, γιατί αμά πιάσει ο ήλιος τα ψάρια φεύγουν από τα πλοκάμια του ποταμού για πιο κρύα νερά. Το βράδυ βρήκαν στην πλατεία και τα άλλα παιδιά, που τη μέρα δούλευαν στα χωράφια ή στο σπίτι ή βοσκούσαν τα κατσίκια στο βουνό. Ήταν και μερικά που είχαν έρθει από τις πόλεις και έκαναν διακοπές στο χωριό.

Το πρωί, πριν ακόμα σφυρίξει ο τζιομπάνος να βγάλει ο κόσμος τα γίδια του για την βοσκή, τα έξι παιδιά αντάμωσαν στην βρύση στον Μπιρατνό. Χαρούμενα πήραν τον δρόμο για το ποτάμι, μισή ώρα μακριά. Περνώντας από το Γυφτοκάλυβο βλέπουν την γύφτισσα στην πόρτα της.

- Πού πηγαίνετε ωρέ παιδιά με τα φτυάρια στον ώμο; ρώτησε από περιέργεια.

- Πάμε να φτιάξουμε πολυβολεία στον Αϊ Σωτήρο γιατί ξανάρχονται οι Ιταλοί, είπε ο Θόδωρος γελώντας. Ο Χρήστος το θεώρησε γρουσουζιά που πέτυχαν άνθρωπο τέτοια ώρα στο δρόμο τους.

Φθάνοντας στο ποτάμι βρήκαν ένα πλοκάμι με αρκετό νερό που ενώνονταν σε απόσταση 200 μέτρων πιο κάτω με το κύριο σκέλος του ποταμού. Έπεσαν με όρεξη στη δουλειά. Πρώτα έκοψαν και κουβάλησαν στη δέση του ποταμού κλωνάρια από πλατάνια (λισιές) και ιτιές. Υστερα μάζεψαν έναν σωρό από μεγάλες πέτρες και καθάρισαν τον τόπο, όπου είχε άμμο, για να φτυαρίζεται εύκολα. Όλα ήταν έτοιμα να φτιάξουν το φράγμα.

Στο μεταξύ δυό παιδιά κατέβηκαν στην σμίξη του νησιού να ετοιμάσουν το μέρος όπου θα έβαζαν το καλάθι μόλις θα λιγόστευε το νερό. Αφού όλα ήταν έτοιμα συνενοήθηκαν κουνώντας τα καπέλα τους και άρχισε η βιαστική και κοπιαστική δουλειά να φτιάζουν το φράγμα. Έριξαν πρώτα πολλές μεγάλες πέτρες στη σειρά, από την μιά άκρη ως την άλλη στο πλοκάμι του ποταμού και ύστερα τις κλάρες που έκοψαν από τα δέντρα και από πάνω άλλες πέτρες και κατόπιν άμμο, ώστε το νερό να στερέψει τελείως και να πάει στον κορμό του ποταμού.

- Σαν θολό μου φαίνεται το νερό, λέτε να ψαρεύουν τίποτε Στρατσιώτες πιο πάνω; είπε σε μια στιγμή ο Μιχάλης και σηκώθηκε, όρθιος να κοιτάξει μακριά. Γλί-

στρισε τότε και πλάτς - πλούτς στα νερά, βρέθηκε καθισμένος μέσα στο ποτάμι. Όλοι γέλασαν με το πάθημά του και του θύμισαν την παροιμία πως αν δεν βρέξεις τον πισινό σου δεν πιάνεις ψάρια.

Το νερό είχε θολώσει από την άμμο και την λούνη που έριχναν τα παιδιά με τα φτυάρια και έβρισκε τρύπες στο φράγμα. Έβαλαν κι άλλα κλαριά και άμμο ως που κατάφεραν να σταματήσουν τις διαρροές. Είχαν ιδρώσει αλλά δεν σταμάτησαν.

Έμεινε ένα παιδί να ελέγχει το φράγμα ενώ τα άλλα προχώρησαν στην άδεια κοίτη και μάζευαν τα ψάρια που είχαν αποκλεισθεί στις λακούβες. Μερικά ψαράκια κρύβονταν στην άμμο ή με διάφορα τσαλιμάκια ξέφευγαν από τις φούχτες των παιδιών που τις έβαζαν στο νερό και πετούσαν τα ψάρια στην στεριά. Σε μια βύρα βρήκαν ένα μεγάλο ψάρι που κολυμπούσε ανήσυχο. Ο Γιάννης προσπαθούσε να το καρφώσει με ένα πηρούνι αλλά πάντα του ξέφευγε. Θόλωσε το νερό και το έχασαν. Τότε άδειασαν το νερό από την λακούβα με τα φτυάρια και το βρήκαν τρυπωμένο κάτω από μια πέτρα. Ως που να φθάσουν στο καλάθι είχαν μάζεψει περίπου ένα κιλό ψάρια. Εκεί με απογοήτευση διαπίστωσαν ότι, παρά τις προσπάθειες των καλαθάδων, μόνο δύο καλά ψάρια είχαν πιάσει γιατί το νερό θόλωσε γρήγορα και τα ψάρια έφυγαν πριν λιγοστέψει το νερό τόσο ώστε να μπορουν να στήσουν το καλάθι. Είχαν βάλει μια μεγάλη πλάκα κάτω στην κοίτη και στα πλάγια δύο άλλες ώστε να χύνεται όλο το νερό στο καλάθι.

Πριν φύγουν χάλασαν το φράγμα ώστε να επανέλθει το νερό στο νησάκι και να μην φοφήσουν τα ψαράκια που έμειναν στις λακούβες. Μετά από δεκαπέντε μέρες θα μπορούσαν να ξαναγυρίσουν το νερό και να σταθούν τότε πιό τυχεροί στο ψάρεμα.

Ο ήλιος έψηνε, οι πέτρες τσιντζίριζαν, τα τζιτζίκια παλάβωσαν, το ποτάμι βούγιζε.

- Πάμε στον μύλο να ξαπλώσουμε στη σκιά στα πλατάνια, πρότεινε ο Μιχάλης.

- Όχι, λέει ο Γιάννης, θα πάμε κάτω από το γεφύρι να πλύνουμε τις λάσπες από πάνω μας, να κολυμπήσουμε και να ψήσουμε τα μεγάλα ψάρια και να τα φάμε με το ψωμοτύρι μας. Είχε φέρει επίσης αλάτι και ένα χονδρό σύρμα να σουβλήσει τα ψάρια. Τα περισσότερα ήταν μουστακάρια. Ήταν όμως και συρτάρια, κέφαλοι, κότσες, καρβασαράδες, γουλιανσί και μια μικρή πέστροφα και ένα χέλι. Πάντα έπιαναν χέλια κοντά στον μύλο γιατί τους μύριζε το αλεύρι. Μεγάλη ζημιά στα ψάρια έκανε ο Νίκος από την Μεσαριά που έστηνε σουλτιά παντού και ρήμαζε τα μεγάλα ψάρια.

Αφού μάζεψαν μικρά ξύλα από τις όχθες του ποταμού έφυγαν για την μεγάλη βύρα, κάτω από την γέφυρα, όπου κολύμπησαν. Το ψήσιμο ανέλαβε ο Γιάννης. Για να κάνει πολλά κάρβουνα ξελάσπωσε και μερικά μεγάλα ξύλα από το ποτάμι. Βρήκε και ένα ξύλο με δαδί και το χρησιμοποίησε για προσάναμα.

Σε λίγο πέρασε από το γεφύρι, πηγαίνοντας στο χωριό, η κυρά Πανάγιω με το μουλάρι της φορτωμένο κλαδί για τα γίδια των χειμωνα.

- Εϊ σεϊτάνηδες, σας έπιασα, φώναξε στα παιδιά. Που είναι ωρέ τα ψάρια που πιάσατε στο ποτάμι;

- Ποιά ψάρια; λέει ο Βασίλης.

- Αυτά που ψαίνετε και δεν το μαρτυράτε. Σάμα δεν μου μύρισαν και κανετε τον ανήξερο;

- Περίμενε κυρά Πανάγιω να σου φέρω ένα, λέει ο Γιάννης και έβγαλε από την σούβλα του ένα ψάρι.

- Για να σας δοκιμάσω το είπα, φάτε τα

εσείς. Και ντυθείτε σαν άνθρωποι μην έρθω με την βίτσα και σας φρασκαλίσω τα ποδάρια σας. Τι έχουν να ιδούν τα μάτια μας ακόμη από εσάς την νεολαία σήμερα. Θα σας κάψει ο Θεός.

- Που να δεις στις πλάζ τι γίνεται, φώναξε ο Κώστας που ήταν από την Αθήνα και έκανε διακοπές στο χωριό.

- Πάμε να φάμε τα ψάρια τώρα είπε ο Μιχάλης. Και ύστερα πάμε για σταφύλια και σύκα στα χωράφια εδώ κοντά, πρόσθεσε, ενώ έπινε με την χούφτα του νερό από το ποτάμι.

Τι νόστιμα που ήταν τα ψάρια και το ψωμοτύρι τους μετά από τόση κούραση! Πλησίαζε μεσημέρι όταν ντύθηκαν και πήγαν στο αμπέλι της κυρά Λέντης να φάνε σταφύλια. Ο Κώστας ανέβηκε στη συκιά

και διάλεγε τα ώριμα σύκα. Ξαφνικά όμως ακούστηκε η σφυρίχτρα του αγροφύλακα πέρα από τον δημόσιο δρόμο.

- Για να έρθω εγώ εκεί να σας πιάσω. Έ, ε, ε, σε εσας μιλάω.

- Το αμπέλι είναι της Κυραμάνας μου, απαντά ο Μιχάλης, και δεν μου λέει τίποτε.

Κατάλαβε ο ντραγάτης ποιά παιδιά ήταν και συνέχισε τον δρόμο του για τα Παλιχείματα.

Δεν ξέρω αν απαγορεύονταν το ψάρεμα στο ποτάμι, πάντως εμείς δεν πηγαίναμε με το φόβο του παράνορου. Μιά-δυό φορές το χρόνο οι άνδρες γυρίζαν τον Σαραντάπορο ή τον Βουρκοπόταμο. Μιά φορά έπιασαν 40 οκάδες ψάρια. Έθιμο ήταν το ψάρεμα την παραμονή του Αϊ Σωτήρος.

ΜΑΣΤΟΡΙΤΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

— Τί τσιουκαλγάς ήχει ώρε λαγούλι;
Ξέρ' σ' ίση νὰ φκιάχ' τοίχου;

— Πῶς δὲν ξέρου, μπάρμπα; Τὴ μιὰ πέτρα πάνου σ' γ' ἀλλη, σιαπέρα - σιαπέρα, κι γίν' κι ού τίχους. Λέου νὰ φκιάχου αὐτὴν τ' μπάλα ποὺ ἔπισι.

— 'Αμ' βάλι τ' σ μουδίγις παραμέσα νὰ μη σκιπίζ' ν τόσου. Αὐτὴ γ' μουδίνα εἶνι πέτσικη, γύρνα τη ἀλλοιώς νὰ φιλιέται μὲ τούν τοίχου. Κι τοῦ ράμπα τδχεις λάμπα-
βο· βάλτου πιὸ φηλὰ κι νὰ παιζει τσίμα -
τσίμα στ' σ πέτρις. Ζύγι δὲν ἔχ' σ ώρε; ^τΑν-
τε - δυτε! Πάει κανένας νὰ μάσει γκόρτσα
χωρίς τρουδά;

— Γιά, έδεσα αὐτὸ τὸ χαλίκι νὰ κάγου
τ' ὄλειά μ'.

— Νὰ πᾶς ὕστ' ρα στοὺ σπίτι μ', νὰ πεῖς
τ' σ μανίτσα σ' νὰ σ' δώσει τοῦ θυρό μ' τοῦ
σακύλι. Φέρι τώρα τὴ ζηχαριά νὰ κουβα-
λήσουμι μαζί χαμπιὰ πέτρα τ' σ προυκουπῆς
ἀπού ἔκείνου τού χαλέπιτου. Αὐτὲς ίδω
ποὺ ἔχ' σ εἶνι ὄλις τσιβιά γιὰ μούλωμα.

— Θέλει νὰ δρῶ ένα μεγάλου ἀγκου-
νάρ;, νὰ τού δάλου ίδω σ' γ' δκρη. Τὶ λές,
μπάρμπα αὐτὴ γ' πέτρα κάνει;

— "Οχι, αὐτὴ εἶνι παναγιὰ μὲ κουμούς.
Πάρι τ' ν ἀλλη ποὺ εἶνι τσινή κι σκίζει κι
ξεμασχάλισέ τη μὲ τοῦ σφυρί. Κόψ' τ' σ,
ντέ αὐτὸ τοῦ στάχυ. Βάλι τώρα ἀποὺ πάνω
τ' σ μιὰ ἀπλόπετρα νὰ δέσει, δχι μοῦ μα-
ζεύς ὄλις τ' σ μπόρμπις σι μιὰ μεριά. Θὰ
σουρθαλιαστεῖ ού τοίχους κι θὰ γιλάει ού
χόσμους μὲ σένα.

— Νὰ βάλου αὐτὴν τ' σ μπατικιὰ ίδω
στοὺ θιμέλιου, μπάρμπα;

— Καθάρισε δμως πρῶτα τὰ χώματα
νὰ καθίσει καλά. Τώρα χτύπα την μὲ τοῦ

σφυρὶ γὰ ξρθει σ' γ' ἀλφαδιά τ' σ. Ελδις πῶς
γάστρουσι; Βάλι δίπλα κι αὐτὴν τ' φα-
τσοκάπα ποὺ εἶνι πλυμμένη κι δὲν κάνει
γι' ἀλλοῦ· θὰ πιάχει καλά, αὐτοῦ εἶνι γ'
θέση τ' σ. Κι κύττα οἱ γίδις γὰ πατουν κα-
λά, γιατὶ ἀλλοιώς στ' σ τρύπας θὰ κάν' ν
φουλιές οἱ ἀσποόκουλοι.

— Λέου ν' ἀφήσου ίδω μιὰ μπαρμπα-
κάνα νὰ περνάει τοὺ λαγούμι.

— Νό μ', του πασσέτου σ' νὰ μιτρήσου.
'Αμ' ίδω έχει μπασαμάρι κι γιὰ νὰ δγει
θέλει φουτιά. Γιὰ χτύπα του μὲ τὴ βαριά.
Χτύπα του, ντέ, μὴ τοῦ λυπᾶσι. ^τΕτσι. Ξε-
σκάρωσέ του τώρα μὲ τὴ μπαραμίνα. ^τΑγ-
τε, καλὰ εἶνι, τραβάει τὸ νιρό.

— Φουλτάκιασαν τὰ χέρια μ'. Τὸν ἀν-
τίθεό τ' γιὰ μπασαμάρι. Θὰ μ' δγει οἱ πά-
τους σήμερα.

— Σάματι τοὺ πήρες ἀποκουπὴ κάν' σ.
Πουγάλια - πογάλια, νὰ σ' φτουράει. ^τΗ
ὄλειά προυχουράει μοναχή τ' σ, μὴ ζουρί-
ζισι. Πάρι κι κάνα τραγούδι, τὶ πιδὶ εἰσι;

— Μὲ ποιά παρέα δ' λεύ' σ τώρα, μπάρ-
μπα. Ποιόν έχει τούδαρη;

— Μὲ τ' ν κουμπαγία τ' ^τΑντρέα. Θέλ' σ
νὰ σὶ πάρου κι σένα τσιράκι, νὰ σὶ μάθου
νὰ χτίζεις ἀπὸ μέσα κι γ' ἀπ' δξου; Σ'
πιάν' ν τὰ χέρια σ' βλέπου.

— Δὲν θὰ μ' παίργ' σ δμους κολόκορο.

— Τὶ κουβέντις εἶγ' αὐτὲς ποὺ λές τώ-
ρα! Σὶ σένα θὰ πάρου κουλόκουρου; ^τΙσù
εἰσι θυρός μ'. ^τΑνθρουπους. Σ' ν ἀρχὴ δμους
θὰ κουβαλνᾶς πέτρις κι λάσπη. Τὶ λές,
μπορεῖς;

— Γιατὶ νὰ μὴ μπορῶ. Τὶ κούρχις θὰ
μὲ κραγιάσ' ν;

— ^τΑμα πραχαλίζεις δρματα, δὲν θὰ τὰ

χαλάσουμι. Άλλα νὰ ξέρ’ς: Ιχεῖ δὲν ἔχει στάλλα στάμο, μόνο ραμπότι ὅλη τ’ ντένα ώς τὸν χαλδύερο. Κι δὴ τ’ ν ὥρα σέρνεται - ξεσέρνεται οἱ μπαρὸς πάνου ἀπ’ τοὺς χιφάλι μᾶς κι γυαλίζει.

— Κι ἡ μπαρίνα τί φκιάνει γιὰ μάνεμα;

— Φέρνει γιὰ κουλατσιὸ στουρνάρια, ἀβντάλι κι κουτσίφια κι τοῦ γιόμα ζιούπινα κι τσέρου. Καλὰ τ’ ν πατώγουμι.

— Κι γιὰ ρούφηγμα μόνου λουψιώτη;

— Μωρὲ καὶ θόδου μᾶς δίνει κι τροχὸ σταν μανεύουμι κι σκροῦμτο ὑστ’ ρχ. "Εχ’ ν τσίτα τοὺν παρᾶ.

— Φ’σα δρματη ἡ ἀγκίδα τ’;

— Τὶ τσιουλνᾶς ίσου ἀποὺ ντέσχες; Μ’ αὐτὴν ξισιρνάει οὐ κουτσουλουπουντιάρ’ς.

— Πράματα ἔχ’;

— "Εχ’ ν ντισιέρι, γχιτσινάρι, ἀσπρουχλίδια, κουτιὰ κι ἔνα κατσιάλι.

— "Εχει πουλὺ πραχάλεια ἀκόμα τοῦ κούφιου;

— Φκιάνουμι τώρα τὴ βάτρα κι τοὺς μπουχαρί, γιατὶ δὲν τραβοῦσι καλὰ τοὺς κουκουνόζου. Προυχτὲς βάλιμι τ’ γρεντὲς γιὰ τὴ σκεπὴ κι χτὲς τοὺν καβαλλάρη, τ’ παπάδις κι τὰ φαλλίδια. Άπου θδομάδα θὰ ρίξουμι τ’ ν πλάκα.

— Πόσο φ’σάει τοὺς κευρκάρι, μπάρμπα;

— Τὶ φοράει ἡ μαλάμω θέλ’ς νὰ πεῖς. "Ετσι τὸ λὲν οἱ Κερασοβίτες. Κοντεύει γιόια. "Αἶντε, πάρε τ’ ἡ ἀγωγιάτες σ’ καὶ πάιλε νὰ μανέψουμε. Θὰ φωνάζει ἡ σαγώνω μ’ ποὺ ἀργήσα.

"Ε π ε ἔ γ γ σ η λ ἔ ξ ε ω ν.

τσιουχαλνῶ = χτυπῶ μὲ τὸ τσιουχάνι (σφυρί)

λαγούλι = ἀγόρι

μπάλα = πλευρὰ κτίσματος

μουδίγια = ξύλινος δόηγδος τοιχοποιίας

σκιπίζω = χλίνω

πέτσιχος = στραβός

φιλιέται = ἐφάπτομαι

λάμπαθος = χαλαρός

ζύγι, τσαούλι = νῆμα τῆς στάθιτης

ζγχάρα = τάβλα μεταφορᾶς

τσιβί = μικρὴ πέτρα

μιούλωμα = παραγέμμισμα

παγαγιὰ = πέτρα μὲ μεγάλη φάτσα καὶ μικρὸς βάθος

κομοὶ = ραβδώσεις, νερὰ τῆς πέτρας

τσινή = πέτρα ποὺ σχίζεται εύκολα

ξεμασχαλίζω = σπάζω τὶς προεξοχές

στάχυ = προεξοχή

ἀπλόπετρα = πέτρα μὲ μεγάλο πλάτος καὶ μικρὸς ὕψος

μπόμπα = στρογγυλὴ πέτρα

σουρβαλιάζομαι = καταρρέω

μπατικιὰ = δγχώδης μὲ μεγάλο βάθος

φατσοκάπα = πέτρα μὲ φάτσα καὶ έδρα καλή

πλυμμένη = λεῖα

γίδες = ἄρμοι

ἀσπρόκουλός = εἶδος πουλιοῦ

μπαρμπαχάνα = τετράγωνη τρύπα στὸν τοῖχο γιὰ τὰ νερά

μπασαμάρι = πέτρα μεγάλη καὶ ἀκατέργαστη

φουτιὰ (φωτιὰ) = μοχλός

πουγάλια = σιγά, ἀγάλι

κολόκορο = ποσοστὸ ἐπὶ τοῦ ήμερομισθίου

κοῦρκες = χρήματα

κρανιάζω = πληρώνω

πραχαλίζω = δουλεύω, φτιάχνω

ζρματα = δμορφα, καλὰ.

στάλλα = λαθόλου

στάμος = ἀνάπαυση

ραμπότι = ἐργασία

ντένα = ίμέρα

καλδύερος = γύχτα

γυαλίζω = κοιτῶ

μπαρὸς = ἀφεντικό

μπαρίνα = σύζυγος τοῦ ἀφεντικοῦ

μάνεμα = φαγητό

στουργάρι = αὔγό

ἀβντάλι = τυρὶ

κοτσίφι = σταφύλι

ζιούπινα = πίττα

τσέρος = κρέας

λουψιώτης = γερό

θόδος = ραχί

τροχὸς = κρασί

Ιιανεύω = τρώγω

σκροῦλιος = καφές

τσίτα = πολύ

φυσᾶ (φ'σᾶ) = είναι:

ἀγκίδα = χορτσι

τσιουλγῶ — καταλαβαίνω

ντέτσκα = γυναίκα

ξισιργάω = πηγαίνω

κουτσουλουπουγτιάρης = δάσκαλος

ντισιέρι = μουλάρι

γκιτσιγάρι = γάϊδαρος

ἀσπρουκλίδια = γίδες

κουτιὰ = κότες

κατσιάλι = σκυλί

κούφιο = σπίτι

κουκουνόζος = καπνός

κουρκάρι = ώρα

φορῶ = είμαι

μαλάμω = ώρα

ἀγωγιάτες = πόδια

σαγώγω = γριά

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τὸ περυσινὸ Καλοκαίρι στὸ χωριό

Ιούνιος 1980. Σὰν ἔφθασα στὴν ἀκρη τοῦ Λαγγαδίου, ὅπου τελειώνει δ αὐτοκινητόδρομος, βρήκα ἀπόλυτη ἵσυχία. Παγιτοῦ ἐρημία. Έκεὶ ποὺ γίταν πρῶτα τὰ χωράφια, τώρα ἔγινε ἔνα πυκνὸ πευκοδάσος ποὺ φθάγει γύρω γύρω ὡς τὰ πρῶτα σπίτια τοῦ χωριοῦ. Τὰ πιὸ πολλὰ ὄπωροφόρα δένδρα ἔχουν ξεραθεῖ καὶ τὴ θέση τους πῆραν τὰ ἀγριόδενδρα. Οἱ στέγες τῶν σπιτιών μπολωτιένες οὐτὲ πλάκες τσίγκους καὶ κεραμύδια. Οἱ τοῖχοι τῶν αἰωνόδιων σπιτιών ἔχουν πάρει ἔνα χρῶμα πένθιμο ἀπὸ τὴν πολυκαρία καὶ τὴν ἐγκατάλειψη. Μερικὰ σπίτια καὶ καλύθεις συριακημένα τὰ ἔρεπτα καὶ σκεπασμένα μὲ ἄγρια σκαροτόριενα φυτά. "Ενας ἥλιος ζεθωριασμένος καὶ αὐτὸς ἐπέτειγε τὴν πένθιμη ἀπόδοσαιρα. Ήσου καὶ ποὺ μερικὰ δένδρα κουτσουρεμένα ἀπὸ τὴν κλαδονομή, παραφωγία καὶ αὗτὰ στὴν ἀρμονία τοῦ θαυματείου τῶν φυτῶν ποὺ κατακλύζει τὸ χῶρο παντοῦ. Πέρα στὰ λειβάδια ἔνα μουλάρι ἔβοσκε δειμένο μὲ σγονί απὸ τὸ πόδι καὶ κουνοῦσε τὴν οὐρά του. Ήταν ἡ πρώτη ύποψία ζωῆς στὸ χωριό.

Στάθηκα γιὰ λίγη ὥρα ἀναποφάσιστος ἔκεὶ στὴ μέση τοῦ δρόμου σὰν ἕένος σ' αὐτὸν τὸ τόπο καὶ ὅλα τὰ φωτειγὰ βιώματα ποὺ ἐπεξεργαζόρουν χρόνια μέσα μου γάθηκαν. Μιὰ μαυροτυμένη γυναικα ἔκανε τὴν ἐμφάνισή της στὴ γωνιὰ τοῦ δρόμου καὶ σὲ λίγο μὲ γαρετοῦσε. Μὲ δυσκολία μὲ ἀνεγνώρισε.

Ἐκφυκὰ ἀκούστηκε ἔνα ραδιόφωνο καὶ ὅτειλά μου πρόσεξα τὶς κεραίες τῶν τηγανούσεων στὶς στέγες τῶν σπιτιών καὶ

τὰ καλώδια τῆς ΔΕΗ. Σὰν τεράστιες ἀράγκες ἔιρισαν πάνω ἀπὸ τὸ ἐγκαταλειμένο τοπίο. Μιὰ ἀγριειλένη γάτα πέρασε τρέγοντας οὐτὲ ἐπιφυλάξεις. "Ενας σκύλος φάγηκε τὰ τεχνοδρόμια καὶ γαύγισε μέσα διορές διαρυεστημένα, σὰν γάτη πιστευε πὼς γίταν δική του δουλειὰ γὰρ γαυγίζει τοὺς ζένγους.

* * *

Τὶς πρῶτες μέρες ύπηρχαν σχεδὸν μόνοι οἱ μόνιμοι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ. Απὸ τὰ 56 σπίτια ποὺ εἶχε τὸ 1950 τὸ χωριὸ μόνο 17 είναι ἀνοιχτὰ καὶ σὲ 22 ὅλα οἱ κατοικήτες τους τὰ τελευταῖα χρόνια ἐργάνται γιὰ ἔνα μέτρο καὶ τὰ ἐπισκευάζονται. "Αλλοι 11 σπίτια καὶ καλύθεις ἐπεσαν. Τὰ ὄγριογρύρουνα λέει ἐρχονται ώς τοὺς κήπους καὶ τὶς αὐλές καὶ οἱ κάτοικοι διαλύουν τὰ νύγτα μὲ δαυλούς καὶ χτυποῦν τοὺς τενεκέδες γιὰ γὰ τὰ διώξουν. Οἱ λύκοι καὶ οἱ ὄρκοιδες ἔχουν κάνει ὅλους τοὺς δρόμους δικούς τους, μετὰ μάλιστα τὴν ἀπαγόρευση τοῦ κυνηγιοῦ στὸ «Περιβόλι», ποὺ ἔγινε φυσικὸ ἐκτροφεῖο θηραμάτων. "Εγας σκαντζόχοιρος ἐρχονταν ἐπὶ πέντε δρόμου μέσα στὸ καφενεῖο. Μιὰ μέρα μάλιστα ξεθάρεψε καὶ ἔφερε καὶ τὰ μικρά του!

Σιγὰ - σιγὰ ἀρχισαν γὰ καταφθάνουν οἱ ταξιδεμένοι συγγωριανοί. Φέτος οἱ ἐπισκέπτες γίταν περισσότεροι ἀπὸ κάθε διληγμονιά. Μερικοί εἶχαν 20 - 30 χρόνια γὰ ἔλθουν στὸ χωριὸ καὶ ἐξεδήλωσαν τὴν ἐπιθυμία γὰ ἐπισκευάσουν τὰ σπίτια τους. "Υπῆρχε σπίτι ποὺ φιλοξενοῦσε 20 ἀτοιτα. "Επισκέπτες ἀπὸ διη τὴν Ελλάδα, Αθή-

να, Γιάννενα, Κόνιτσα, Μακεδονία, Αγρίνιο κλπ., ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Ἀιγαίηνή, τὴν Εύρωπη, τὴν Ν. Ζηλανδία καὶ τὸ Κογκό. Ήολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἔφυγον παιδιὰ καὶ ἐπέστρεψαν γέροι. «Μὲ γνωρίζεις ἐμένα;». Ἐρώτηγμα ποὺ ύποβάλλεται ἀπὸ τὸν ἔναν στὸν ἄλλο καὶ ὑστερα ἀγκαλιές, ἀπαγωτὰ κεράσιατα καὶ ἀτέλειωτη κουβέντα γιὰ τὰ παιδικὰ γρόνια στὸ χωριό γιὰ τοὺς φίλους, τὶς ἀταξίες κλπ. Δὲν προλαβαίνεις νὰ λέσ καληγιέρα στοὺς δρόμους καὶ τὴν πλατεῖα. "Οἱοι εἰναι φίλοι καὶ γνωστοί. Λίγοι εἰναι ἔκεινοι ποὺ προσπαθοῦν νὰ μεταφέρουν τὴν γνωτροπία τῆς πόλης καὶ τὸν ιιοντεργισμὸ σὲ ὅλα. γωρίς νὰ σέβονται τὸ παρελθόν. Αὐτοὶ οἱ λίγοι συμπεριφέρονται προκλητικά, θέλουν γὰρ ἀνασκάψουν τὸ χωριό καὶ νὰ τὸ κάνουν σύγγρονο. Τὰ θέλουν ὅλα δικά τους. Γι' αὐτὸ καὶ φεύγουν ἀπογοητευμένοι ποὺ δὲν βρίσκουν ἀνταπόκριση.

* * *

"Ως τὸ Σεπτέμβριο ποὺ ἔτεινα στὸ χωριό, ἐπισκέψθηκα τὰ γέρσα γιωράφια μας καὶ τοὺς κιπουρ. κλάδεψα περικά ἐπωροφόρα δένδρα, πῆγα ἐιδροιλές στὸ δάσος καὶ γόρτασα ἀγριοφράουλες. Στὸ δρόμο γάζεψα τοὺς σκίουρους που πηδοῦσαν ἀπὸ κλαρὶ σὲ κλαρὶ. "Ἔτερα. Ξάπλωσα μακάριοις στὴν παχιὰ γένοη. "Άκουσα τὴν βοή τῶν πεύκων. Φωναίξα μὲ ὅλη τὴ δύναιη τῆς φωνῆς μου στὴν ἐρημιὰ καὶ ἀντηγούσαν οἱ ρειματιές. Τὰ κοτσύφια ὀγησύχησαν ἀπὸ τὴν παρουσία μου ἔκει καὶ ἔνα - ἔνα ἔφευγαν ξαφνιασμένα ἀπὸ κοντά μου. Οἱ κοκκινολαίμηδες ιέσαν ἀπὸ τοὺς θάλινους μὲ κατασκόπευαν ὀφοδοὶ δλητὴν ὥρα. Μιὰ ἀλλη μέρα ποὺ βγῆκα βόλτα σ' ἔναν λόφο κοντὰ στὸ χωριό, βρῆκα δύο ζαρκάδια. Βρῆκα βλήματα ἐδῶ κι ἔκει ἀπὸ τὸν πόλειρο καὶ τὰ περιμάζεψα γιὰ τὸ μουσεῖο ποὺ σκέψθηκα γὰρ φτιάξω στὸ σπίτι. Ἐπισκέψθηκα τὰ πολυβολεῖα τῶν ἀνταρτῶν. Σώζονται ἀκόμη, μόνο ποὺ οἱ τεράστιοι κοριοὶ τῶν δένδρων, μὲ τὰ δποῖα ήταν σκε-

πασιμένα, τάπισαν τώρα. Βρῆκα ὥριμους καρποὺς ἀπὸ τὰ ἔγαπομείναντα δπωροφόρα δένδρα ποὺ εἶναι σχεδὸν στὴ διάθεση τῶν ἐπισκεπτῶν τώρα, καὶ ἔφαγα δαιμάσκηγα, κορόμηλα, μοῦρες, σταφύλια, κράνια, καρύδια, ἀμύγδαλα, λεφτόκαρα, γκόρτσα καὶ κεράσια. Πήγα στὴ βρύση μὲ τὸ γκιούμι γιὰ κρύο νερό, περγάντας ἀνάμεσα ἀπὸ θάλιγους κού μὲ γάϊδευαν καὶ μὲ καλιωσόριζαν στὸ διάβα μου. Σκότωσα 4 φίδια κοντὰ στὸ σπίτι μου.

Μαζί μὲ ἄλλους συγχωριανοὺς σκάραπε ἀφιλοκερδῶς ἐπὶ 3 ἡμέρες γιὰ νὰ βροῦμε τὸ φρεάτιο τῆς κρύας βρύσης τοῦ χωριοῦ γιατὶ εἶχε σχεδὸν στερεψει τὸ νερὸ μετὰ ἀπὸ 25 χρόνια. Καθαρίσαμε τὸ χωρό μπροστὰ στὴ βρύση, — τὸν στρώσαμε μὲ πλάκες καὶ καθάμε — τὰ πυκνὰ κλαδοὶ ἀγύρω. Επισημὲ καθαρίσαμε τὴν μεγάλη δεξιαίαν τοῦ χωριοῦ ἀπὸ τὶς λάσπες, κόψαμε ὅλα. τὰ γόρτα ἀπὸ τὶς δύο πλατεῖες. Εισαμορφώσαμε τὸν χωρό ὃπου παρκάρουν τὰ αὐτοκίνητα, ἀφοῦ δάλαιμε πρῶτα τσιμεντοσωλῆνες, καθαρίσαμε τὸν πλάτανο ἀπὸ τὰ ξερὰ ξύλα γιατὶ ὑπῆρχε φόβος νὰ σκοτώσουν κανέναν διερχόμενο.

"Ο Σύλλογος Γαγγαδιωτῶν ποὺ ἔδρεύει στὴν Ἀθήνα προτίθεται νὰ ἀγακατασκευάσει τὸν ξενῶνα, νὰ δημιουργήσει λέσχη γιὰ τὴ νεολαία καὶ νὰ συντηρήσει τὰ παλιὰ κοινὰ ἐτοιμόρροπα κτίρια. "Οἱοι ἀγαποῦν τὶς προσπάθειές του γιατὶ ἐπανασυγέουν τοὺς γωριανούς, ποὺ κάγουν ὄνειρα νὰ ἔλθουν τὸ καλοκαίρι γιὰ τὶς διακοπές τους στὸ χωριό.

Αὐτὸ τὸ καλοκαίρι κοινοποιήθηκε στὴν Κοινότητα τὸ Διάταγμα μὲ τὸ δποῖο τὸ Γαγγαδιὸ κηρύσσεται διατηρητέο ὡς παραδοσιακό. "Ετσι δὲν μποροῦμε πιὰ νὰ ἐπισκευάσουμε τὶς στέγες τῶν σπιτιῶν μας μὲ τσίγκο ή κεραμύδια ποὺ εἶναι πιὸ βολικὰ καὶ ὑπάρχει κίνδυνος νὰ πέσουν ἀπὸ τὴ βροχὴ γιατὶ ή πλάκα εἶναι παλιὰ καὶ ἔχει σαπίσει. "Ακόμη δὲν ὑπάρχουν τεχνίτες τώρα γιὰ νὰ βγάλουν πλάκα. "Ετσι

μαζέψοιτε ύπογραφές και στείλαμε μιά διαμόρφωση στὸν Νομάρχη.

Συχνὰ τὰ βράδυα, μιὰ καὶ τὸ καφενεῖο δὲν διέθετε φησταριά, ἐτοιμάζαμε ἀπὸ τὰ σπίτια μας παρέες - παρέες διάφορους μεζέδες, μέχρι τουρσί, πατάτες τηγανητές, μελιτζάνες, πιπεριές, σαλάμι, τυρί, τομάτες,, ἀγγούρια καὶ φωλιὲς καὶ τρώγαμε καὶ πίναμε συζητώντας στὸ Μεσοχώρι. "Αλλοτε πάλι ἐτοιμάζαμε ρεφεγὲ κειμπάπ, σπλιγνάντερο, κοκορέτσι, κότα στὴ σούβλα ἢ στὴ γ κατσαρόλα καβουρδίστη ἢ στὸ φοῦρνο, ψάρια ποὺ ἔπιασε κάποιος στὸ ποτάμι, καρμιὰ κονσέρβα, λουκάνικα, κουνέλι ὅτι ἄλλο βρίσκαμε. "Υστερα πιάναμε τὸ χορὸ μὲ τὸ μαγνητόφωνο ὡς τὰ μεσάνυχτα.

* * *

"Ο Σύλλογος δργανώνει κατ' ἔτος μιὰ συνεστίαση μὲ χορὸ στὴν Ἀθήνα κατὰ τὶς ἀπόκριες καὶ μιὰ στὸ χωρὶ τὸ καλοκαίρι. Φέτος δρίσθηκε ἡ 16η Αὐγούστου καὶ τὴ φροντίδα τῆς δργανώσεως εἶχε ἀναλάβει τὸ παράρτημα Ἰωαννίγων ποὺ ἔφερε πέντε ψητὰ ἀρνιὰ ἀπὸ τὰ Γιάννενα. Τὰ τεραχίσαιμε σὲ μισόκιλα ποὺ ἀγοράζονταν σὲ τιμὴ ηὑξημένη ἔτσι ὥστε νὰ μείνει κάποιο κέρδος γιὰ τὸ Σύλλογο. "Ενας χωριανὸς ποὺ ἔχει αἰχαροπλαστεῖο στὰ Γιάννενα ἔφερε ἔνα αὐτοκίνητο παγωτὰ ποὺ τὰ πουλοῦσε σὲ τιμὴ κόστους καὶ τὸ κέρδος τὸ διέθεσε ύπερ τοῦ Συλλόγου. "Επίσης ὀργανώθηκε λαγειοφόρος ἀγορὸ μὲ εἴδη ἀπὸ προσφορὲς τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου.

Κουβαλήσαμε πάγκους καὶ τραπέζια στὴν πλατεία καὶ στὶς 2.30 μ.μ. συγκεντρωθήκαμε ὅλοι γιὰ τὴν συνεστίαση. Μερικοὶ ἔφεραν ἀπὸ τὸ σπίτι τους μεζέδες, σαλάτες, καὶ ἄλλα δρεκτικὰ γιὰ νὰ συμπληρώσουν τὸ φαγητό τους. Γιὰ πιοτὸ είγαμε ντόπιο κόκκινο κρασὶ ἢ λιπύρες ποὺ σερβίρονταν ἀπὸ τὸ καφενεῖο τοῦ χωριοῦ.

Στὴ διάρκεια τοῦ φαγητοῦ, δργανοπαίγνεις καταγόμενοι ἀπὸ τὸ χωρὶ μὲ κλα-

ρίνο, λαοῦτο, βιολὶ καὶ ἀκορντεὸν ἔπαιζαν ἐπιτραπέζια τραγούδια. Εύθὺς μετὰ τὸ φαγητὸ πρῶτος δ παπᾶς τοῦ χωριοῦ ἔσυρε τὸ χορὸ μὲ κέφι καὶ τὸν ὀκολούθησαν ντόπιοι καὶ ἐπισκέπτες. "Οσο περνοῦσε ἡ ὥρα τὸ κέφι ἀγαθε πιὸ πολὺ. Ὁ χορὸς ἀρχισε μονὸς ἀλλὰ σὲ λίγο ἔγινε διπλὸς καὶ ὅλο τὸ βράδυ τριπλός, ἀπὸ ἀνδρες γυναικες καὶ παιδιά. "Ετσι καὶ τὰ κεράσια τα στοὺς δργανοπαίχτες ἦταν πολλαπλάσια, χώρια ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους αὐτῶν ποὺ χόρευαν πρῶτοι. Κάποιος εἶπε πώς τὰ πευτακοσάρικα ἔπεφταν σὰν πλατανόφυλλα. Πολλοὶ κερνοῦσαν χιλιάρικο ποὺ τὸ κρειοῦσαν στὸ κλαρίνο ἢ στὸ μέτωπο τοῦ δργανοπαίχτη καὶ τότε αὐτὸς ἔκανε τὸ πᾶν νὰ τὸν εὐχαριστήσει. "Εσπαζε στὴ μέση τὸ κλαρίνο ἢ τὸ ἔβαζε στὸ αὐτὶ τοῦ χορευτῆ. "Οπως συνηθίζεται ἀπὸ παλιά, οἱ πιὸ ἡλικιωμένοι χορεύουν δ καθένας τὸ δικό του τραγούδι καὶ πολλοὶ δάκρυζαν καθὼς ξαναζοῦσαν τὰ ὄνομαστὰ γλέντια τοῦ χωριοῦ. Χορεύθηκαν λοιπὸν παλιὰ τραγούδια, ὅπως δ Μηνούσης, ἡ Γάιτα, τὰ Παλαιμάκια, πῶς στουμπίζουν τὸ πιπέρι, Στοῦ παιδιοῦ μας τὴ γαρά, Παῦλος Μελάς, Τῆς Γαλανῆς τὸ φόρεμα, ὁ "Ηλιος, οἱ Κλέφτες, ἡ Ἰτιά, Φράσιανη καὶ ἄλλα. Κάποιος μερακλῆς σταμάτησε πάνω στὸ κεφάλι του ἔνα ποτήρι γεμάτο κρασί. "Αλλος χόρεψε τὴν Παπαδιὰ πατώντας πάνω σὲ τρίχ ποτήρια. Καὶ ἄλλος μὲ τὰ τσαλιμάκια του ξύπνησε ὅπως εἶπαν τοὺς πεθαμένους γιὰ νὰ δοῦν πώς τὸ Γανναδιὸς ἔει ἀκόμη..

"Αμφιθεατρικῶς γύρω στὰ πεζούλια τῆς πλατείας σὲ δυὸ σειρὲς καὶ στὰ τραπέζια κόσμος πολὺς παρακολουθοῦσε τὸ χορὸ καὶ χειροκροτοῦσε. Καὶ ἄλλοι ἔξω ἀπὸ τὰ πεζούλια σὲ τρεῖς καὶ τέσσαρες σειρὲς στριμώχνονταν γιὰ νὰ βλέπουν καὶ νὰ σχολιάζουν τὸ χορό. Συνολικὸ φέτος οἱ ντόπιοι ἐπισκέπτες ἦταν τὴν ἡμέρα αὐτὴ 230.

Συμπετέσχαν ὅμιλος στὸ χορὸ καὶ ἐπισκέπτες ἀπὸ τὰ γύρω χωριά, Μεσαριά, Μοναστήρι, Νικάνορα, Ἀγ. Βαρβάρα, Τράπεζα, Πουργιά καὶ Κεράσοβο, ὥπως συνηθίζονταν ἀπὸ παλιὰ στὸ πανηγύρι. Ὁ χορὸς καὶ γενικὰ ἡ ἐκδήλωση αὐτὴ ὑπερέδη, κατὰ ἀντικειμενικοὺς παρατηρητὲς ἀκόμη καὶ τὰ παλιὰ γλέντια στὸ χωριό. Τὸ γλέντι χράτησε ὡς τὶς 4.30 τὸ πρωΐ.

Στὰ τραπέζια τοῦ μαγαζιοῦ ἔξω στὴν πλατεία, πολλοὶ χωριανοὶ ἐπιγαν μπύρα

καὶ συζητοῦσσιν τὰ παλιὰ καὶ τὴν καινούργια τους ζωὴ στὴν πόλη. Καὶ ὅλοι κατέληγαν μὲ τὴ διαπίστωση πώς ἡ ζωὴ στὸ χωριό ἦταν καλύτερη καὶ πώς ὅταν πάρουν τὴ σύνταξή τους θὰ ἔρθουν νὰ μείγουν στὸ χωριό. Ἡ λόντσια τῆς πλατείας γύρω ἀπὸ τὸν πλάτανο, ὥπως κάθε βράδυ τὸ καλοκαλιρι, ἦταν ἀσφυκτικὰ γειμάτη ἀπὸ παιδιά. Τὴ ιιέρα αὐτὴ ἦταν παρκαρισμένα στὸν αὐτοκινητόδρομο πενήντα Ι.Χ. αὐτοίνητα, κυρίως χωριανῶν μας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΓΑΝΝΑΔΙΟ

Από τη νεοσύστατη Πνευματική Στέγη Γανναδιού με τη συνεργασία του Συλλόγου Γανναδιωτών φέτος το καλοκαίρι οργανώθηκαν στο ΓΑΝΝΑΔΙΟ οι κάτωθι πολιτιστικές εκδηλώσεις:

1. Βραδυνή βόλτα στο λόφο της Τζιανόρας. Έπαιξε κλαρίνο ο ερασιτέχνης Νίκος Παπαδημούλης, κιθάρα ο Βασίλειος Ξάνθος και ντέφι ο Κώστας Ξάνθος. Βούιξαν οι ρεματιές από το τραγούδι, κάτω από το σεληνόφωτο και χάζεψαν να ακούνε τα τρία χωριά της Μόλιστας.

2. Βραδιά καντάδας κάτω από τον πλάτανο της πλατείας. Έπαιξε σόλο κιθάρα και φλογέρα ο Βασίλειος Ξάνθος. Ακούσθηκαν παλιές καντάδες με υποκρουση το θροϊσμα των φύλλων του πλατάνου και τη φωνή του γκιώνη. Διακρίθηκε η Νίκη Ξυνού που τραγούδησε σπανιόλικα. Για μεζέ διετίθεντο για πρώτη χρονιά φέτος σουβλάκια από την ψησταριά του Αρίστιππου Τσιρηνάδη.

3. Επίσκεψη στο σπίτι του Σωτήρη Παπαζήκου με την ευκαιρία της ονομαστικής του γιορτής. Κουβέντα για την παλιά ζωή στο χωριό. Προσφέρθηκε στους επισκέπτες ρακή, γλυκό και καφές. Ακολούθησε χορός από τις γυναίκες στην ευρύχωρη σάλα του σπιτιού με την ερασιτεχνική Γανναδιώτικη κομπανία. Τα χρήματα που

συγκεντρώθηκαν από τα όργανα διατέθηκαν για να ανακατασκευαστεί το κιόσκι στο λόφο της Τζιανόρας.

4. Γενική καθαριότητα πλατειών και των δρόμων του χωριού από όλους τους τουρίστες. Σκαπάνια, φτυάρια, καρότσια, σκούπες δούλεψαν πιρετωδώς έξω απ' όλα τα σπίτια του χωριού.

5. Χορός της νεολαίας στο νεοσύστατο Κέντρο Νεότητας Γανναδιού με το μεγάλο ραδιοκασετόφωνο του Συλλόγου. Κοντά τα μεσάνυχτα το γλέντι συνεχίσθηκε με αμείωτο κέφι με την Γανναδιώτικη κομπανία.

6. Ψήθηκαν στη σύβλα ένα κατσίκι και τρία κεμπάπ ρεφενέ από τους άνδρες στο εξωκλήσι του Αϊ Γιώργη. Το κρασί διέθεσε για την παρέα ο Δημήτριος Χήρας. Επιστροφή στο χωριό το βράδυ τραγουδώντας τραγούδια της τάβλας. Χορός στην πλατεία με το στερεοφωνικό συγκρότημα του Παύλου Παπαδημητρίου.

7. Έκτακτη Συνέλευση του Συλλόγου Γανναδιωτών στη μεγάλη αίθουσα της Πνευματικής Στέγης όπου συζητήθηκαν τα προβλήματα του χωριού. Ομιλία υπό του Θεοδώρου Γκούτου ως εκπρόσωπου της Πνευματικής Στέγης. Εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής με 25 ελαιογραφίες και ακουαρέλλες με τοπία κυρίως του χωριού μας

των χωριανών μας ζωγράφων Νίκου Παπαδημούλη και Σοφίας Ρίζου.

8. Παιχνίδια στο μεσοχώρι από τα παιδιά. Έπαιζαν το κρυφτό, το κυνηγητό, το τζαμί, την κυρία Λόλα κλπ. καθώς και ντάμα και τριάρα στον αυλόγυρο της εκκλησίας. Είπαν ανέκδοτα και σπαζοκεφαλιές γύρω από τη λόντζια του πλάτανου και έκαναν κούνια στην Παιδική Χαρά που έστησε φέτος ο Σύλλογος στην αυλή του Σχολείου.

9. Λειτουργία με αρτοκλασία στο έξωκλήσι της Παναγίας στις 15 Αυγούστου. Προσφέρθηκε γλυκό και ρακή. Αγιασμός στην Πνευματική Στέγη όπου προσφέρθηκε γλυκό στους επισκέπτες. Επίσκεψη με την κομπανία του Βαγγέλη Μπέτζιου στους εορτάζοντας όλων των χωριανών. Συνεστίαση όλων των χωριανών. Συνεστίαση του Συλλόγου Γανναδιώτων. Τοποθετήθηκαν κυκλικά στην πάνω πλατεία τραπέζια και όλοι έφεραν από τα σπίτια τους ό,τι καλύτερο φαγητό είχαν ε-

τοιμάσει. Προσεφέρετο επίσης σε τιμή κόστους κρέας σε μισόκιλα που φρόντισε να φέρει από τα Γιάννενα ο Σύλλογος. Οργανώθηκε λαχειοφόρος αγορά με 120 δώρα. Το πρώτο δώρο που ήταν μία φορητή τηλεόραση κέρδισε ο Βασίλειος Μπάγκας. Δημοτικός χορός στην πλατεία ως τις 6.30' το πρωί. Η πλατεία διεκδικούσε τη μέρα αυτή το αδιαχώρητο. Ουδέποτε το Γανναδιό γνώρισε τόσο πολύ κόσμο συγκεντρωμένο στην πλατεία.

Σημ. Στις 13-8-85 επεσκέφθηκε το Γανναδιό ο Νομάρχης Ιωαννίνων και συζήτησε στην αίθουσα της Πνευματικής Στέγης με όλους τους χωριανούς τα προβλήματα του χωριού. Του προσφέρθηκε χωριάτικη πίττα και ντόπιο κρασί. Ο κύριος Νομάρχης υποσχέθηκε να εξετάσει το ζήτημα της έλλειψης πόσιμου νερού στο Γανναδιό και έδειξε ενδιαφέρον για τις προσπάθειες που άρχισαν να γίνονται ήδη από το Σύλλογο για τη δημιουργία Λαογραφικού Μουσείου στο παλιό Σχολαρχείο.

ΤΑ KAZANIA

Το Γανναδιό είναι σχετικά μικρό χωριό και οι όποιες πολιτιστικές εκδηλώσεις γίνονται σε οικογενειακή ατμόσφαιρα. Παλιότερα οι χωριανοί έβρισκαν την ευκαιρία να γλεντήσουν στους γάμους, στο πανηγύρι στις 8 Νοεμβρίου, τις γιορτές των Χριστουγέννων και του Πάσχα, τις Απόκριες, την Καθαρή Δευτέρα στα Λειβάδια, στα επιστρόφια της νύφης, στην κουλούρα και στους αρραβώνες, στις ονομαστικές γιορτές, στην άφιξη ή αναχώρηση κάποιου ξενιτεμένου, την Πρωτομαγιά στα στάδια της Βόρτσας, στα πανηγύρια της Πουρνιάς, της Μεσαριάς και του Μοναστηριού όπου πήγαιναν όλοι οι χωριανοί, στο αλώνισμα και στον τρύγο από θρισμένους, στα καζάνια, όταν σκότωναν αγριογούρουνο (με μεζέ τα Εντόσθια), για να ανταποδώσουν το χορό που θα έκανε κάποιος στο σπίτι του (εσπερίδες), στα πολύ συχνά ζιαρέτια με κοκορέτσι ή κεμπάπ στο ύπαιθρο και έκτακτα τις άλλες γιορτές ή καθημερινές όταν του έκανε κέφι.

Σήμερα στο χωριό μένουν μόνιμα 21 κάτοικοι και όλες αυτές οι εκδηλώσεις είναι υποτονικές ή εξέλιπαν. Οι ξενιτεμένοι Γανναδιώτες που αγαπούν με πάθος το χωριό τους το επισκέπτονται ομαδικά το Πάσχα, το καλοκαίρι με κορυφαία εκδήλωση τη συνεστίαση του Συλλόγου στο Μεσοχώρι στις 15 Αυγούστου και στα καζάνια το πρώτο δεκαπενθήμερο του Νοεμβρίου.

Σύμφωνα με την απογραφή της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας το 1961 το Γανναδιό είχε 19 στρέμματα αμπελώνες. Προπολεμικά παρήγαγε 90.000 οκάδες σταφύλια. Στα αμπέλια, στις κλιματαριές, αλλά κυρίως στα πέργουλα γύρω στις παρυφές των ποτιστικών κυρίως χωραφιών υπήρχαν διάφορες ποικιλίες σταφυλιών όπως ροδίτης, σιδερίτης, φράουλα, μοσχοστάφυλο, βούκο, μάνθος, ντεμπίνα, μαντρούδι, ντουμπρινό, κορίθι, διαλεχτό, φτακοίλι, καλοκυθιά, ξυνόμαυρο, κέρινο, σταφίδα, γρέντζουλα και μεταπολεμικά Αμερικάνικα μπολιασμένα κατά της φυλλοξήσης και χονδρόπετσα Γαλλικά.

Το στούμπισμα των σταφυλιών, μετά τον τρύγο, γίνεται με τον στούμπο σε ειδικό καδί. Ο μουστος και τα τσίπουρα (στέμφυλα) ρίχνονται σε κάδους χωρητικότητας μέχρι 1.500 οκάδων. Το καπάκι του κάδου μένει ανοιχτό για δέκα μέρες μέχρι ότου βράσει το κρασί. Κατόπιν σφραγίζεται μέχρι την απόσταξη που γίνεται σε ειδικά ευρύχωρα μαγειριά (καζαναριά). Η αλληλοβοήθεια είναι παράδοση στο Γανναδιό. Οι τουρίστες θα τρέξουν τότε να χωθούν στους κάδους να βγάλουν με τους κουβάδες τα τσίπουρα, να σύρουν το φρέσκο κρασί στα βαρέλια, να κουβαλήσουν με τα καρότσια τα τσίπουρα στα καζαναριά, κυρίως όμως να ξεκαζανιάσουν τα τσίπουρα και να χαρούν την παρέα και να κάνουν

κεφάλι με το πρωτοστάλαγμα της ρακής.

Προπολεμικά το Γανναδιό είχε 14 ιδιωτικούς άμβυκες (καζάνια με ογλά). Σήμερα χρησιμοποιούνται μόνο τέσσερες. Η άδεια λειτουργίας κατ' έτος εκδίδεται από την Εφορία Κόνιτσας και κοστίζει 96 δρχ. κατά άτομο (διήμερο) και κατόπιν βεβαιώσης του Προέδρου της Κοινότητας περί της παραγωγής σταφυλιών εκάστου. Η σφράγιση και η αποσφράγιση των καζανιών γίνεται από τον Πρόεδρο της Κοινότητας και έναν Σύμβουλο από τότε που καταργήθηκε ο Σταθμός Χωροφυλακής στη Μόλιστα. Η διάρκεια αποσφράγισεως είναι ανάλογη με τα διήμερα για τα οποία ο ιδιοκτήτης του καζανιού έβγαλε άδεια. Δικαιόωμα να αγοράσει καζάνι στην περιοχή μας παλιότερα είχε ο καθένας παραγωγός σταφυλιών. Μπορούσε ακόμη και να το πουλήσει. Οι ιδιοκτήτες των καζανών παιρνουν ξαί 1/2 κιλό ρακή για κάθε σένη καζανιά.

Μέσα στη μπόχα του καπνού και τη μυρωδιά της φρέσκης ρακής στα καζαναριά συχνάζουν εντλητικά οι χωριανοί. Εύχονται καλός κάμετε, καλοξοδεμένη και του χρόνου με υγεία. Τραγουδούν και κερνούν όλους λουκούμι, καφέ, ρακή, κρασί, τουρσί (ξυνάδια), καρύδια, κάστανα και πατάτες, κρεμμύδια και κυδώνια ψητά στα κάρβουνα. Όταν όμως έρχονται τα όργανα (ντόπιοι οργανοπαίχτες, γύφτοι) έφτιαχναν διάφορους μεζέδες όπως πατσά, γίδα βραστή, ρέγγες, τζιαμπόχελα και σουβλίμαδες ή μπριζόλες.

Φέτος στις 9 Νοεμβρίου ήρθαν γύρω στους 40 τουρίστες να διασκεδάσουν στα καζάνια. Επειδή όμως δε τους χωρούσε όλους το καζαναριό του Γεωργίου Τζιμινάδη

ο Πρόεδρος του Συλλόγου Γεώργιος Δερμιτζάκης έκανε την πρόταση να διασκεδάσουμε όλοι μαζί στο κέντρο Νεότητας όπου και τραπεζωθήκαμε με κρασί ρεφενέ. Για μεζέ είχαμε δύο κοκορέτσια και ένα κατσίκι ψητό στη σόμπα. Το γλέντι άρχισε με παλιά τραγούδια από την ομήγυρη και συνεχίστηκε με την Γανναδιώτικη κομπανία με πολύ κέφι. Έπαιζαν οι ερασιτέγνες Νίκος Παπαδημούλας (κλαρίνο), Γεώργιος Πορφυριάδης (ακορντεόν), Γιάννης Θεοδόσης (κιθάρα) και Βασιλης Παπαδημούλας (ντέφι). Το φανούρι, ο χορός και το ομαδικό τραγούδι συνεχίσθηκαν μέχρι τις πρώτες μεταμεσάνυχτιες ώρες. Την όλη εκδήλωση κινηματογράφησε σε βιντεοκασέτα ο Γάκης Κούγιας που την πρόβαλε την έπομενη μέρα στην ίδια αίθουσα. Ήταν η ώρα που οι κυνηγοί επέστρεψαν από την παγάνα αγριογούρουνου καταΐδρωμένοι και το ρίξαμε στο τσίπουρο. Όλοι έμειναν κατενθουσιασμένοι από την προβολή.

Το βράδυ σερβίρισε σε όλους τους θαμώνες η Λευτερία Τζιμινάδη και στη συνέχεια επισκεφθήκαμε όλοι μαζί το καζάνι του Γιάννη Θεοδόση. Ήπιαμε φρέσκια ρακή και κρασί με μεζέ δύο κεμπάπ (σουβλίμαδες), λουκάνικα, κεφτεδάκια, ταραμοσαλάτα, τυροπιτάκια, τουρσί, τυρί και κάστανα. Έπαιξε νουμπέτια η Γανναδιώτικη κομπανία μέχρι κοντά τα μεσάνυχτα. Φεύγοντας ευχηθήκαμε καλή αντάμωση και του χρόνου πάλι στα καζάνια.

Όπως πληροφορηθήκαμε ενδιαφέρθηκε για τα καζάνια στο Γανναδιό και η τηλεπαρουσιάστρια Εύη Δεμίρη και γίνονται προσπάθειες να κινητομαγραφήσει την εκδήλωση αυτή.

Μετανάστης στη Γερμανία

Απ' τη φτώχεια και την γκρίνια κυνηγημένος ο Κώστας, φεύγει για την Γερμανία να κάνει την τύχη του. Δεκαετία του '60... αφήνει το χωριό, τα ζώα και τα χωράφια και ανταμώνει με οικοδόμους, μικρέμπορους, ψαράδες και μαλλιάδες από την πόλη. Μετανάστες κι' αυτοί που πάνε να δουλέψουν στις φάμπρικες της Γερμανίας.

Ονειρεύεται να γυρίσει πλούσιος. Φορτωμένος με δώρα και γνώσεις για τις μηχανές. Να βοηθήσει τους συγγενείς του. Να φαντάξει στους χωριανούς του με αυτοκίνητο, μαγνητόφωνο και καλαρτίνα, σαν προκομένος. Στο καράβι και στο τραίνο κάθεται σκεφτικός. Δύσκολη δουλειά: Τι μεροκάματο θα παίρνει; Και οι Γερμανοί τι σόι άνθρωποι να είναι; Μπορεί να τα φτιάξει και με καμιά Γερμανίδα...

Στο εργοστάσιο δουλεύει οκτάωρο παρέα με γερμανούς. Ιταλούς. Τούρκους. Γιουγκοσλάβους και Ισπανούς. Εμάθει και τη γλώσσα σπασμένα. Τον ρτουν για τη ζωή στην πατρίδα του, κι' αυτός λέει και λέει, ξέχασε τη μιζέρια.

Ομόρφηνε ο Κώστας, εκανε και κοιλιά, φοράει κουστούμ, κορδώνεται. Σωστός γερμανός. Κι η τσέπη του φουσκώνει. Πίνει μπύρα με το μπουκάλι, τραγουδά νοσταλγικά τραγούδια με τους συμπατριώτες του. Γράφει της μάνας του να τον περιμένει το Πάσχα στο χωριό. Να κρατήσει αρνί για τη σουύβλα. Θα χορέψει στην πλατεία και θα κεράσει χιλιάρικο στα όργανα. Ανάβει κερί στην ελληνική εκκλησία να πάνε όλα καλά, ακούει από το μαγνητόφωνο κλαρίνα. Αγοράζει Ελληνικές εφημερίδες και τα βάζει με

τους πολιτικούς που δεν αφήνουν τη χώρα του να προκόψει. Ψωνίζει τυρί φέτα και ελιές Ελληνικές. Ξοδεύει τα λεφτά του σαν Γερμανός: τακτική δουλειά και αργότερα σύνταξη. Δεν φοβάται τα αφεντικά του όπως στην Ελλάδα. Την κλώτσησε τη φτώχεια. Και τον υπολογίζουν δλοι τον Κώστα, κι ας είναι εργάτης.

Ομως δεν βγαίνουν κι' εδώ τα χρήματα με το φτυάρι. Δουλειά και σπίτι είναι η ζωή του. Καμπιά διασκέδαση και οι άνθρωποι ξένοι. Το εργοστάσιο βουτάει. Ατέλειωτες και ρυμότονες οι ώρες. Γλάρωσε και ξεπλύθηκε στο κλουβί του εργοστασίου. Και η ατμόσφαιρα βαριά και θαμπή. Χειμώνας στο κορμί και στην ψυχή του. Τρώει λουκάνικα και πατάτες, άνοστα φαγητά. Καμπιά χαρά δεν το γεμίζει.

Κάνει οικονομίες να γυρίσει στην Ελλάδα.

Να ανοίξει δική του δουλειά. Δεν είναι ο τόπος του η Γερμανία. Τίποτε άλλο από εργάτης. Πάνε τα μεγάλα όνειρα. Νάχα. λέει, ένα ποτήρι κρύο νερό από τη βρύση του χωριού μου, ένα χωριάτικο καρβέλι ψωμί και μια τομάτα από τον κήπο μου.

Τώρα πια δεν είναι ούτε Ελληνας, ούτε Γερμανός. Είναι σκέτος δούλος του μεροκάματου. Ήταντού ίδια η μοίρα του φτωχού.

- Κώστα, δεν ξέρεις του ανθρώπους. Είσαι χαμένος στον κόσμο. Να μάθεις θέλεις γιατί πολέμησες τους Γερμανούς και τώρα έγινες δούλος στη χώρα τους. Πότε λοιπόν θα το πάρεις απόφαση ότι είσαι εργάτης;

ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΥ

3

- Γιατί οι πόρτες είναι αμπαρωμένες;
 - Γιατί τα χωράφια είναι χέρσα;
 - Γιατί τα τζάκια δεν καπνίζουν;
 - Γιατί δεν ακούγονται φωνές στο Μεσοχώρι;
 - Γιατί σώπασαν τα κουδούνια από τα ζώα;
 - Γιατί τα ημερόδενδρα είναι ξεραμένα;
 - Γιατί σταμάτησε το ποδοβολητό στα γκαλντερίμια;
 - Γιατί δέν τρέχον τα παιδιά τσούρμο να μου πάρουν τα σχαρίκια;
 - Μη ρωτάς ξένε μου.

Φταίνε οι καιροί.

Φταιέι ο ἄγονος τόπος

Φταιέι η εύκολη ζωή από την αριθμητική

Σ' ΠΗΤΟΥΝ ΕΔΩ ΤΟΥ ΤΟΔΗΣ ΣΕ

Οι κάτοικοι ξενίτευσηκαν
— Θέλω να τανατήσω στα γνώριμα μέρη
που έζησα παιδί.

Θέλω να κάνω τη φιγούρα μου στους χωριστές.

Θέλω να διηγηθώ ιστορίες από ξένους τόπους.

Θέλω την ταυτότητά μου που στερήθηκα στην ανωνυμία της ανθρωπομάζας στις πόλεις.

Δεν μπορώ να βλέπω αυτό το μελαγχολικό τοπίο.

Να βλέπω τους γέρους να μένουν άπραγοι,
αμιλητοί, δυστακτικοί, μοιραλάτρες.

Πώς το όνειρο που έθρεψα μια ζωή στην ξενιτειά έσβησε ξαφνικά.

Πούναι η αγνή, η άδολη ήσυχη τραφεική
ζωή του χωριού;

Πούναι τα κορίτσια, τα πελμάτα
σουμε χορό;

Ποιός ρήμαξε το ωριό;

Ποιός ἐκάνει το κακό;

·Ηλιε μου, γλιε μου, πες μου πού είναι οι φίλοι μου;

Μήντης τους είδες να παιζουν τους κλέφτες με
η Ευλογούμφεκα στα χαλάσματα:

Μην είδες τους χωρισμούς να δο

στα χωράφια σαν μελισσολόϊ; Με βιωάσαι όλιε που στην κατε

της σημερινής μου ζωής κατόχη, την ακένα, τον ανταρτοπόλεμο;

Είμαι ο Θοδωρής της Κα

Εδώ θέριεψε παιδί το όνειρο του ταξιδιού.

και της περιπέτειας
Εδώ πιστεψα πως μπορούσα να βοηθήσω

να αλλάξει ο κόσμος.

Τώρα ξέρω την αλήθεια, τα ξέρω όλα, τα βίωσα!

Πώς ήθελα να εύρισκα το χωριό μου όπως

το άφησα
Να λειτουργηθώ σε ανθρώπους γνώριμους

Να κινηθώ σε τόπους που πότισα με τον ίδρωτα μου

Να αυτοδημιουργηθώ με τις εμπειρίες που απέκτησα.

Δες να ξαναγυρίσουν οι ταξειδεμένοι κά-

ποτε στο χωριό τους;
 Να ξαναρχίσει πάλι η ζωή εδώ πέρα;
 — Ζήσε το σήμερα όπως σου προσφέρεται
 και μη ρωτάς γιατί
 Δεν υπάρχει ελπίδα για άλλη ζωή.
 Η αυτάρκης οικονομία υπερκεράσθηκε α-
 πό την τεχνολογία. Η μοίρα του τόπου πιά

είναι αυτή που βλέπεις
 Πάρε τα χέρια σου από το πηγούνι
 και φθάνει να συλλογιέσαι
 να προσπαθείς να διώξεις το πέπλο της ε-
 ρημιάς που σκιάζει το χωριό.
 Στάσου άνδρας στην καταστροφή.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Τα Μαλάματα οι Γέροι

- Για, ξυπνήσαμε και σήμερα χαράματα, ήπιαμε τον καφέ μας, πήραμε τα χάπια μας, τσιμπήσαμε το πρωινό μας. Χρήματα έχουμε από τον Ο.Γ.Α., ψευτοζούμε, όρεξη δεν έχουμε και ο γιατρός μας επιβάλλει δίαιτα.

- Για, βγήκαμε, την καθημερινή μας βόλτα στην πλατεία, κουβεντιάσαμε 4-5 συνταξιούχοι, τα ίδια και τα ίδια. Όλοι θέλουν να μιλάνε για τον εαυτό τους ή ψάχνουν να βρουν κάποιον αξιόλογο για παρέα. Και ο χρόνος πάει χαρούμενος.

- Γιά, γυρίσαμε σπίτι μας, αναπολήσαμε τα περασμένα, τόσο θολά πια. Εκπληρώσαμε τον προορισμό μας διαιωνίζοντας τη ζωή με την αικογένεια που κάναμε, έστω μεταθέτοντας τις ευθύνες της συχνά στους άλλους. Άντε και καλή ψυχή.

- Για, ανοίξαμε την τήλεόραση και ακούσαμε την παθιασμένη τραγουδίστρια και την πολιτικολογία της Αθήνας. Ό,τι πιο πολύ μας ενδιαφέρει είναι το δελτίο καιρού γιατί η κακοκαιρία επιδρά στους ρευματούχους μας.

- Για, όλα τα προβλήματά μας λιγάνια, το κουράγιο μας λείπει και το γέλιο των παιδιών στο έρημο πια χωριό. Φορτωμένοι έναν κόσμο ξεπερασμένο σέρνουμε τα πόδια μας στα χορταριασμένα καλντερίμια με στραγγισμένη σκέψη.

Γιατί θεέ μου μας καταδικασες έτσι άσπλαχνα;

Μια ακόμη μέρα σχεδόν άγραφη, ίδια σε καρμπόν με την χθεσινή.

Ζούμε από συντεία και καθήκον.

- Παππού και για χαρά των ξενιτεμένων χωριανών σου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κούτσας

Τὰ χωριά τοῦ Γράμμου τὸ 1963

Ήταν Νοέμβριος τοῦ 1963. Καιτεβαίνοντας ἀπὸ τὸ λευκόφορεῖο στὴν Πυροσύγιανη μὲ περίμεναν τρία φοριτηγά ζῶα. Καβάλλησα πὴ φοράδια μὲ τὴν κόκκινη βελέντζα στὸ σαμάρι καὶ οἰκὲ ἄλδυν φορτώσαμε διάφορα ύλικά, τὰ ὅποια μέσω Λυκοφράχης θὰ συνόδευα μέχρι τὸ δασικὸ φυτώριο Ἀετομηλίτσας, κοντὰ στὰ ἀλβανικὰ σύνορα, ὅπου καὶ ὁ προορισμός μου.

Υπηρετοῦσα τότε ὡς διασικὸς ὑπάλληλος απὸ Διαθαρχεῖο Κονίποτης. Δὲν εἶχε περάσει πολὺς καιρὸς ποὺ εἶχα ἀφῆσει τὰ Θρανία καὶ ματῆκα στὴν ὑπαρεσία τοῦ δάσους. "Ενια ἐπάγγελμα θητόνο καὶ ἐπικίνδυνο.

Προχωροῦμε λοιπὸν στὴν ἀριστερὴ ὅχθη τοῦ βουρκωμένου Σαραντάπορου, ποὺ ἀσυμμάζετος στὴν κοίτη του πλημμυρίζει τὴν ποταμία ἀπὸ τὴν μὰρίζα τοῦ βουνοῦ ὡς τὴν ἄλλη, σκορπίζεται σε ἀμέτρητους πλοιάριους, βουϊζει καὶ παρασέρνει στὴν ὁριή του θεόραις κατρώνες καὶ ξερριζώμενα δένδρα. Θὰ ἀναγκαιοῦμε πολλὲς φορὲς νὰ περάσουμε μέσα ἀπὸ τὴν ὑπουλη θολούρα του. Οἱ περισσότεροι καβάλλα πιστάκιούλα στὰ ζῶα, φωνάζοντας καὶ μανουθράροντας συνεχῶς μὲ τὸ καπίσιτρο μέχρις ὅτου πετύχουμε τὰ ρηχά, ἐνῶ τὸ νερό κοχλάζοντας πνιχτὰ φθάνει πάνω ἀπὸ τὸν ὄφαλό πους.

Εἴμαστε ἔνα καραβάνι μὲ 15 ζῶα φορτωμένα κατακέφαλα, κυρίως ζωο-

τροφὲς προμήθειες γιὰ τὸν κειμῆνα καὶ ἀνὰ δυὸ - τρία ζῶα ἔνας ἀγωγιστης. Αὐτὸ τὸ ταξίδι, θὰ κρατήσει περισσότερο ἀπὸ τρεῖς ὥρες σ' ἔναν πεντὸ δρόμο ποὺ πόν ζυμώνουν οἱ ὄπλες τῶν ζώων καθὼς φιλιοῦνται ρουφηχτὰ μὲ τὴ λάσπη καὶ κάνουν τὸ νερὸν νὰ πετιέται μακριὰ καὶ νὰ μᾶς ριωντίζει. Τριγύρω μας τὰ ἄγρια βουνά τοῦ Γράμμου μὲ τὶς ἀπότομες πλαγιές καὶ τὰ χίλια σχήματα, ἀφήνουν μόλις ἔνα κοιμάτι ἀπὸ τὸν μελανιασμένο οὐρανὸ ἀκάλυπτο, μωγε νὰ νομίζει ικανεὶς πώς τὸν βλέπει μέσα ἀπὸ πηγάδι.

Ο ἀέρας καὶ ἡ βροχὴ μαστίζουν τὸ πράσωπο. Τὸ ποτάμι ἀγκομαχάει. Ἀστριαπὲς αύλακώνουν τὸν οὐρανὸ πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις καὶ οἱ βροντὲς ἀκούγονται πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας σὰν ἀπὸ πηλεβόα μ' ἔναν ξερὸ ἀπόγομο κρότο, κι ὁ ἔνας κεραυνὸς διαδέχεται τὸν ἄλλο καὶ ποὺς πολλαπλασιάζει ἡ ἡχὴ στὰ φαράγγια. Ή γῆ ρουφάει ἀπληστα τὸ νερό, κουρικουτιάζει, βαραίνει καὶ γλυστρᾶ κατάφορτη ἀπὸ δένδρα σὰν λάβα ἡφαιστείου. Ἔκεī ποὺ πρὸ δλίγου ἦταν τὸ μονοπάτι τώρα ἔγινε ἔνας ὑπουλος γκρεμός, ὅπου πὰ νερὰ σὲ ἀμέτρητα ἀσπαθῆ ρυάκια σκάβουν βαθειὰ τὴν σάρκα πῆς βουνοπλαγιᾶς. Ή κλαίνη ἔγινε ἀσήκωτη πὰ ἀπὸ τὸ νερὸ ποὺ μπαίνει ἀπὸ τὸν λαμπδ καὶ φθάνει, γλύφοντας τὸ κορμί, μέχρι τὶς ἀρβύλες. Τὸ κασκέτο κόλλησε σὰν μανιτάρι στὸ

κεφάλι καὶ ἡ γκλίτσα οἰτά γαντοφορεμένα χέρια πηγανοέρχεται μὲ κόπο οἰτά καπούλια τῆς φοράδας.

Σὲ λίγο τὸ μονοπάτι οπενεύει. Τὸ μουλάρι κοντοστέκεται καὶ τινάζεται ἀπὸ τὴ βροχή. Σημεῖο ὅπι πρέπει νὰ κατεβῶ γιατὶ φθάσαιμε σὲ ἐπικίνδυνη διάβαση. Αὐτὸ τὸ ἀνεβοκατέβασμα θὰ γίνει ἀρκετὲς φορὲς καὶ τελευταία δταν παίρνουμε τὸν ἀνήφορο γιὰ τὸ χωριό. Ἐκεῖ ποὺ ὁ βράχος ἔχει φαγωθεῖ στὶ ρίζα του ἀπὸ τὸ ποτάμι καὶ πρέπει νὰ βαδίσουμε πάνω σὲ μιὰ ἔξεδρα, τοίμα - τοίμα οἰτὸ γκρεμό. Ἐδῶ θὰ κάνουμε ἔνα παράξενο κομπολδῖ ἀνθρώπων καὶ ζώων. Μὲ πὸ ἀριστερὸ χέρι θὰ κρατᾶμε τὸ καπίσπρι τοῦ ζώου καὶ μὲ τὸ δεξὶ τὴν ούρὰ τοῦ προηγουμένου. Ἔτοι λένε νοιώθουν κάποια ἀσφάλεια τὰ ζῶα σ' αὐτὸν τὸν κίνδυνο. Ὁ ἀέρας ἀνάμεικτος μὲ πὴ βροχὴ στροβιλίζεται ψηλὰ οἰτὸν ἔξεδρα καὶ υστερα κατεβαίνει σὰν δίνη μ' ἔνα παράξενο σφύρι για τὸ χεῖλος τοῦ γκρεμοῦ. Τὸ ποτάμι ἀπὸ κάτω κυκλώνει τὰ νερά του σὲ μὰ τεράστια ὀθύρα.

Αφοῦ περάσαμε καὶ αὐτὸ τὸ μέρος, φθάσαμε στὸν μύλο ποὺ πρόσφατα κάποιος Λικορραχίτης ποὺ τὸν δάγκωσε ἔνας λιυσσαμένος λῦκος καὶ βράχηκε, πέθανε καὶ συνέδεσε τὸ δνοιμά του μὲ τὸν μύλο. Ἡ βροχὴ ξαφνικὰ κόπασε καὶ η νύχτα ἔχει πέσει πὰ παντοῦ. Ταχαλεύτημε στὰ λασπόνερα καὶ χτυπᾶμε τὰ ὑπάκουα ζῶα νὰ βιασθοῦν κι αὐτά. Ἀκολουθῶ ἀπὸ ἀρκετὴ ὥρα πεζὸς πίσω τους γιὰ νὰ βρίσκω τὸ δρόμο μου, γιατὶ τὸ οικοπάδι δὲν ἀφήνει νὰ δῶ περισσότερο ἀπὸ λίγα βήματα μπροστά μου. Ἀλλωστὲ εἶναι ἐπικίνδυνο νὰ ταξιδεύει κανεὶς καβάλλα μὰ τέτοια νύχτα σ' αὐτὸ τὸ δρόμο. Πρέπει δὲ ὅπως εἴμαι καπαθρεγμένος νὰ κινοῦμαι κι ἐγὼ γρὰ νὰ μὴν ἀρπάξω κανένα κρύψιμο.

Μὲ τὴν ἄφιξή μας στὸ χωριὸ οἱ λιγοστοὶ κάτοικοι θὰ βγοῦν μὲ ἀναψυχούς δαυλοὺς καὶ φανάρια οἰτὰ χέρια νὰ μᾶς ὑποδεχθοῦν, νὰ βοηθήσουν οἰτὸ ξεφόρτωμα τῶν ζώων, νὰ πάρουν τὶς παραγγελίες τους, νὰ μάθουν πὰ νέα. Οἱ περισσότεροι εἶναι γέροι ἀμίλητοι, ποὺ σέρνουν τὰ πόδια τους οἰτὰ καλνήτερίμα, ντυμένοι μὲ κονδρὰ ροῦχα. Σκιές θνὸς κόσμου δικοῦ τους δλότελα ξένου οἰτὸν ἐπισκέπτη. Ἡ ἐγκαπάλειψη, ἡ ἐρημιδ σὲ μὴ ξεπερασμένη σήμερα κορνωνία, σφύζουσα ἀλλοπε ἀπὸ ζωή, φέρνουν τὴ σφραγίδα τους σπουδέριμους, οἰτὰ οπίτια, οἰτὰ χωράφια, παντοῦ.

Μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ηλιού φθάσαιμε σ' ἔνα ξέφωτο μέση στὸ ἀγριό δάσος μὲ πόδια σεργάμεια. Επου οἱ παράγκες τοῦ δασικοῦ φυτωρίου. Ταχτοποιήσαμε πρόχειρα τὶς ἀποσκευές μας (βελέντζες, κατσαρόλες, τσόφιτα γιὰ μιὰ ἔβδοιμάδα), πήραμε μιὰ κάντα, ἡπιαμε νερὸ στὴν πηγή του καὶ ταιμπήσαμε τὸ ψωμοτύρι μας.

* * *

Αφοῦ ξεκουρασθήκαμε γιὰ λίγο στὸ φυτώριο, πήραμε πάλι τὸν ἀνήφορο μισὸ γραποδαρέσσοροιο γιὰ τὶς ἀγαδασώσεις. Κρεμάσαμε τοὺς τροδόδες καὶ τὰ παλτά ψηλὰ στὰ πεῦκα νὰ μὴν τὰ πλησιάζουν τὰ τσοπανόσκυλα καὶ ἀργίσαμε τὴ δουλειά. Κάθε ἀνδρας θὰ ἀνοιγε 60 λάκκους καὶ κάθε γυναῖκα θὰ φύτευε 100 φυτάρια πεύκης στὸ δικτάρῳ ἐργασίας. Ἡ τιμὴ τοῦ ἡπιερούισθίου ἐκτιμωμένη σὲ εἶδη πρώτης ἀνάγκης τοῦ τόπου ήταν δύο κιλὰ λάδι γιὰ τοὺς ἀνδρες καὶ ἔνα ζευγάρι λαστιγένια παπούτσια γιὰ τὶς γυναῖκες.

Αζηγα τὸν ἐπιστάτη νὰ κάνει τὴ δουλειά του καὶ πήρα πάλι τὸν κατήφορο γιὰ τὸ φυτώριο. Τὰ δενδρύλλια ἔπρεπε νὰ βγοῦν μὲ προσοχὴ καὶ μὲ μεγάλη τάξη, νὰ συσκευασθοῦν καὶ νὰ προωθηθοῦν φορτωμένα στὰ ζῶα σὲ ξύλινα κρύβωτια μέχρι τὸ δάσος.

Είχα πλησιάσει σ' ἓνα ξέφωτο ὅταν ψηλὰ σ' ἓνα πεῦκο πῆγε καὶ κάθισε φλύαρη μιὰ τσίχλα. Γύρισα, σήκωσα τὸ ὄπλο καὶ τὴ σημάδεψα. Κελάρησε ἀκόμη μιὰ φορά, ἔχανε μιὰ στροφὴ ψηλὰ στὴν τούφα τῶν δένδρων, τίναξε τὰ φτερά της καὶ ξακάθισε ἥσυχα. Δίστασα γιὰ λίγο νὰ τὴν τρομάξω καὶ λυπήθηκα τὸ φυσίγγι μου.

"Ομως πυροβόλησα. Ή τούφα ταρακουνήθηκε βίαια ἀπὸ τὰ σκάγια, κουρεύθηκε ἀπὸ τὶς βελόγες της καὶ ἀφησε τὸ πουλί νὰ πέσει ἀψυχο κατρακυλώντας σὰν κουρέλι ἀπὸ κλαρὶ σὲ κλαρὶ γιὰ νὰ καταλήξει μ' ἓνα μακάριο γδοῦπο στὸ γρασίδι, στὴ ρίζα τοῦ δένδρου. Πλησίασα καὶ τὸ σήκωσα ψηλὰ ἀπὸ τὴ φτερούγα του. Ήταν μαραμένο, ζεστό, μὲ μιὰ σταγόνα αἷμα στὸ ράμφος του. Συνέχισα τὸ δρόμο μου πρὸς τὴν παράγκα μὲ γοργὸ βηματισμό. Ήταν ἔνας καλὸς μεζές ποὺ θὰ συμπλήρωνε τὸ μεσημέρι τὸ λιτὸ φαγητό μου.

Στὸ φυτώριο δὲν κάθισα περισσότερο ἀπὸ μισὴ ὥρα. Λίγο πιὸ κάτω ἤξερα μιὰ συστάδα ἀπὸ γέρικες βελανιδιές, ὅπου γρέκιαζαν τὰ πρόβατα τῶν βοσκῶν τῆς περιοχῆς. Εκεῖ εἶχα δεῖ ἄλλοτε κοπάδια ἀπὸ φάσες νὰ κάθονται σὰν ὄμπρέλλες στὶς κορυφές τους καὶ θὰ ἤμουν τυχερὸς ἂν πὶς ἔθρισκα τώρα. Τὸ μέρος ἦταν ὑπάνεμο μὲ νότια ἔκθεση καὶ θὰ ἐπρεπε νὰ κυττάξω ἂν θὰ μπορούσαι νὰ ἐργαζόμαστε ἐκεῖ ὅταν πιὸ γηλὰ πὸ ἔδαφος θὰ ἤταν παγωμένο ἢ ἵτο χιόνι στρωμένο. Τὴ βροχὴ δὲν τὴν ὑπολογίζαμε. Επρεπε νὰ τελειώσει ἡ δουλειά μας πρὶν μπεῖ ὁ βαρὺς κειμώνας καὶ νὰ γράψει ὁ καθένας τὸ μεροκάμιατό του.

Κάθισα λοιπὸν κάπου εἴκοσι λεπτὰ κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα, ἐνεδρεύοντας πὶς φάσες. Φαίνεται ὅμως πὼς ἤμιουν ἄτυχος ιαύτῃ τὴ φορά, γιατὶ φάσες δὲν φάνηκαν. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχα περισσότερη ὑπομονὴ νὰ ξεροσταλιάζω μόνος

μου στὴ ρίζα ἐνὸς δένδρου μὲ τὸ δίκαννο στὰ σκέλια μου, πῆρα τὸ δρόμο τῆς Θησειοφῆς. Ακολούθησα τὸ ἕδιο μονοπάτι γιατὶ ἤταν καὶ τὸ μοναδικό. Πέρασα μιὰ ἐρειπωμένη καλύβα, ἔνα κατεστραμμένο μανδρὶ καὶ μπῆκα στὸ πυκνὸ πευκοδάσος ἀφήνοντας πίσω μου τὸ ξέφωτο μὲ τὶς βελανιδιές.

Αλλὰ δὲν εἶχα κάνει παρὰ λίγα βήματα, ὅταν καθὼς ἀνέβαινα ἔνα λαππόδρομο παρατήρησα μὲ κάποια ἀπορία στὴν ἄρχη ικανὸ μὲ ἔνα συναίσθημα ποὺ γιὰ μιὰ στιγμὴ μὲ γέρμισε μὲ ἔνα κενὸ ὅτι πάνω ἀπὸ τὰ ἵχνη τῆς ἀρβύλας μου εἶχαν ἀποτυπωθεῖ πιὸ καθαρὰ τὰ πέλματα μιᾶς μεγάλης ἀρκούδας ποὺ ἀκολουθοῦσε τὸν ἕδιο μὲ ἐμένα δρόμο. Κύτταξα ἀνήσυχος γύρω μου, κατέβασα τὸ ὅπλο μου καὶ προσπάθησα νὰ συγκρατήσω τὰ νεῦρα μου καὶ νὰ διαιτηρήσω τὴν ψυχραιμία μου. Πρώτη φορὰ συναντοῦσα μιὰ ἀρκούδα στὸ δρόμο μου. Εμεινα ἔτσι γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀναποράσιστος καὶ κατόπιν ἀφησα τὸ μονοπάτι κι ἄρχισα νὰ ἀνεβαίνω προσεκτικὰ τὴν κορυφογραμμὴ ἐνὸς λοφίσκου, ἐπιδιώκοντας ἔτσι νὰ ἔχω ὅσο τὸ δυνατὸν μεγαλύτερη ὁρατότητα γύρω μου.

Δύο πράγματα, σκέφθηκα, ἔπρεπε νὰ συμβαίνουν: "Η ἡ ἀρκούδα μὲ μυρίσθηκε ὅταν κατέβαινα τὸ μονοπάτι καὶ ἀφοῦ ἀνέμιενε νὰ προσπεράσω συνέχισε κι αὐτὴ ὑστερα τὸ δρόμο της, ὅπότε μετὰ ἀπὸ 20 λεπτὰ ποὺ πέρασαν ἀπὸ πότε θὰ ἐπρεπε νὰ ἤταν ἥδη κάπως μακριά. "Η τὸ πλέον πιθανόν, νὰ πέρασε ἀργότερα, ὅπότε ἀσφαλῶς θὰ βρίσκονταν κάπου ἔκει κοντά. "Οπως καὶ νὰ ἤταν, θεώρησα καλὸ νὰ βρῶ μιὰ θέση ποὺ νὰ μοῦ παρέχει ὁρατότητα καὶ προστασία ἀπὸ ἐνδεχόμενη ἐπίθεσή της καὶ νὰ παραμείνω ἔκει γιὰ λίγη ὥρα, ὥστε νὰ τῆς δώσω τὸν καιρὸ νὰ ἀπομακρυνθεῖ πέρια ἀπὸ τὶς παράγκες.

Τὰ χωριά τοῦ Γράμμου τὸ 1963

Ἡγαν Νοέμβριος τοῦ 1963. Καιτεβαίνοντας ἀπὸ τὸ λευκόφορεῖο στὴν Πυρούγιανη μὲ περίμεναν τρία φορτηγὰ ζῶα. Καβάλλησα τὴν φοράδια μὲ τὴν κόκκινη βελέντζα στὸ σαμάρι καὶ στὰ ἄλλυ φορτώσαμε διάφορα ύλικά, τὰ ὅποια μέσω Λυκορράχης θὰ συνόδευα μέχρι τὸ δασικὸ φυτώριο Ἀετομηλίτσας, κοντὰ στὰ ἀλβανικὰ σύνορα, ὅπου καὶ ὁ προορισμός μου.

Ὑπηρετοῦσα τότε ὡς διεσικὸς ὑπάλληλος αὐτὸ Διαταρχεῖο Κονίποτης. Δὲν εἶχε περάσει πολὺς καιρὸς ποὺ εἶχα ἀφήσει τὰ Θρανία καὶ ματῆκα στὴν ὑπηρεσία τοῦ δάσους. "Ενια ἐπάγγελμα ἔπιπονο καὶ ἐπικίνδυνο.

Προχωροῦμε λοιπὸν στὴν ἀριστερὴ ὅχθη τοῦ βουρκωμένου Σαραντάπορου, ποὺ ἀσυμμάζευτος στὴν κοίτη που πλημμυρίζει τὴν ποταμὰ ἀπὸ τὴ μὰρίζα τοῦ βουνοῦ ὡς στὴν ἄλλη, σκορπίζεται σε ἀμέτρητους πλοιάριους, βουϊζει καὶ παρασέρνει στὴν ὁρμή του θεόραις κατρώνες καὶ ξερριζωμένα δένδρα. Θὰ ἀναγκασθοῦμε πολλὲς φορὲς νὰ περάσουμε μέσα ἀπὸ τὴν ὑπουλη θολούρα του. Οἱ περισσότεροι καβάλλα πισωκάπουλα στὰ ζῶα, φωνάζοντας καὶ μανουβράροντας συνεχῶς μὲ τὸ καπίσιτρο μέχρις ὅτου πετύχουμε τὰ ρηχά, ἐνῶ τὸ νερὸ κοχλάζοντας πνιχτὰ φθάνει πάνω ἀπὸ τὸν ὄφαλό πους.

Εἴμαστε ἔνα καραβάνι μὲ 15 ζῶα φορτωμένα κατακέφαλα, κυρίως ζω-

τροφὲς προμήθειες γιὰ τὸν χειμῶνα καὶ ἀνὰ δυὸ - τρία ζῶα ἔνας ἀγωγαῖτης. Αὔτὸ τὸ ταξίδι, θὰ κρατήσει περισσότερο ἀπὸ τρεῖς ὥρες σ' ἔναν ωπενὸ δρόμο ποὺ πόν ζυμώνουν οἱ ὄπλες τῶν ζώων καθὼς φιλιοῦνται ρουφηχτὰ μὲ τὴ λάσπη καὶ κάνουν τὸ νερὸ νὰ πετιέται μακρυὰ καὶ νὰ μᾶς ριωντίζει. Τριγύρω μας τὰ ἄγρια βουνά τοῦ Γράμμου μὲ τὶς ἀπάτομες πλαγιές καὶ τὰ χίλια σχήματα, ἀφήνουν μόλις ἔνα κοιμάτι ἀπὸ τὸν μελανιασμένο οὐρανὸ ἀκάλυπτο, ὥστε νὰ νομίζει καινούρις πώς τὸν βλέπει μέσα ἀπὸ πηγάδι.

Οἱ ἀέρας καὶ ἡ βροχὴ μαστίζουν τὸ πράσωπο. Τὸ ποτάμι ἀγκομαχάει. Ἀστριαπὲς αύλακώνουν τὸν οὐρανὸ πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις καὶ οἱ βροντὲς ἀκούγονται πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας σὰν ἀπὸ τηλεβόα μ' ἔναν ξερὸ ἀπόγομο κρότο, κι ὁ ἔνας κεραυνὸς διαδέχεται τὸν ἄλλο καὶ ποὺς πολλαπλασιάζει ἡ ἡχὴ στὰ φαράγγια. Ή γῆ ρουφάει ἀπληστα τὸ νερό, κουρκουτιάζει, βαραίνει καὶ γλυστρᾶ κατάφερτη ἀπὸ δένδρα σὰν λάθα ἡφαιστείου. Ἔκεī ποὺ πρὸ δύλιγου ἔταιν τὸ μονοπάτι τώρα ἔγινε ἔνας ὑπουλος γκρεμός, ὅπου πὰ νερὰ σὲ ἀμέτρητα ἀσπαθῆ ρυάκια σκάβουν βαθειὰ τὴ σάρκα πῆς βουνοπλαγιᾶς. Ή χλαίνη ἔγινε ἀσήκωπη πὰ ἀπὸ τὸ νερὸ ποὺ μπαίνει ἀπὸ τὸν λαμδ καὶ φθάνει, γλύφοντας τὸ κορμί, μέχρι τὶς ἀρβύλες. Τὸ κασκέτο κόλλησε σὰν μανιτάρι στὸ

Είχα πλησιάσει σ' ἓνα ξέφωτο ὅταν ψηλὰ σ' ἓνα πεῦκο πῆγε καὶ κάθισε φλύαρη μιὰ τσίγλα. Γύρισα, σήκωσα τὸ ὅπλο καὶ τὴ σημάδεψα. Κελάρησε ἀκόμη μιὰ φορά, ἔκανε μιὰ στροφὴ ψηλὰ στὴν τούφα τῶν δένδρων, τίναξε τὰ φτερά της καὶ ξακάθισε ἥσυχα. Δίστασα γιὰ λίγο νὰ τὴν τρομάξω καὶ λυπήθηκα τὸ φυσίγγι μου.

"Ομως πυροβόλησα. Ή τούφα ταρακουνήθηκε βίαια ἀπὸ τὰ σκάγια, κουρεύθηκε ἀπὸ τὶς βελόγες της καὶ ἀφησε τὸ πουλί νὰ πέσει ἀψυχο κατρακυλώντας σὰν κουρέλι ἀπὸ κλαρὶ σὲ κλαρὶ γιὰ νὰ καταλήξει μ' ἓνα μικαάθριο γδοῦπο στὸ γρασίδι, στὴ ρίζα τοῦ δένδρου. Πλησίασα καὶ τὸ σήκωσα ψηλὰ ἀπὸ τὴ φτερούγα του. Ήταν μαραμένο, ζεστό, μὲ μιὰ σταγόνα αἷμα στὸ ράμφος του. Συνέχισα τὸ δρόμο μου πρὸς τὴν παράγκα μὲ γοργὸ βηματισμό. Ήταν ἔνας καλὸς μεζές ποὺ θὰ συμπλήρωνε τὸ μεσημέρι τὸ λιτὸ φαγητό μου.

Στὸ φυτώριο δὲν κάθισα περισσότερο ἀπὸ μισὴ ὥρα. Λίγο πιὸ κάτω ἤξερα μιὰ συστάδα ἀπὸ γέρικες βελανιδιές, ὅπου γρέκιαζαν τὰ πρόβατα τῶν βοσκῶν τῆς περιοχῆς. Εκεī εἶχα δεῖ ἄλλοτε κοπάδια ἀπὸ φάσες νὰ κάθονται σὰν ὄμπρέλλες στὶς κορυφές τους καὶ θὰ ἤμουν τυχερὸς ἂν πὶς ἔθρισκα τώρα. Τὸ μέρος ἦταν ὑπάνεμο μὲ νότια ἔκθεση καὶ θὰ ἐπρεπε νὰ κυττάξω ἂν θὰ μπορούσαμε νὰ ἐργαζόμαστε ἐκεī ὅταν πιὸ ψηλὰ τὸ ἔδαφος θὰ ἦταν παγωμένο ἢ οὐτὸ χιόνι στρωμένο. Τὴ βροχὴ δὲν τὴν ὑπολογίζαμε. Επρεπε νὰ τελειώσει ἡ δουλειά μας πρὶν μπεῖ ὁ βαρὺς κειμώνας καὶ νὰ γράψει ὁ καθένας τὸ μεροκάματό του.

Κάθισα λοιπὸν ιάπου εἴκοσι λεπτὰ κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα, ἐνεδρεύοντας τὶς φάσες. Φαίνεται ὅμως πὼς ἤμισυν ἄτυχος ιαύτῃ τὴ φορά, γιατὶ φάσες δὲν φάνηκαν. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχα περισσότερη ὑπομονὴ νὰ ξεροσταλιάζω μόνος

μου στὴ ρίζα ἐνὸς δένδρου μὲ τὸ δίκαννο στὰ σκέλια μου, πῆρα τὸ δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. Ακολούθησα τὸ ἕδιο μονοπάτι γιατὶ ἦταν καὶ τὸ μοναδικό. Πέρασα μιὰ ἐρειπωμένη καλύβα, ἔνα κατεστραμμένο μανδρὶ καὶ μπῆκα στὸ πυκνὸ πευκοδάσος ἀφήνοντας πίσω μου τὸ ξέφωτο μὲ τὶς βελανιδιές.

Αλλὰ δὲν εἶχα κάνει παρὰ λίγα βήματα, ὅταν καθὼς ἀνέβαινα ἔνα λαπόδρομο παρατήρησα μὲ κάποια ἀπορία στὴν ἄρχη ικανὸ μὲ ἔνα συναίσθημα ποὺ γιὰ μιὰ στιγμὴ μὲ γέρμισε μὲ ἔνα κενὸ ὅτι πάνω ἀπὸ τὰ ἵχνη τῆς ἀρβύλας μου εἶχαν ἀποτυπωθεῖ πιὸ καθαρὰ τὰ πέλματα μιᾶς μεγάλης ἀρκούδας ποὺ ἀκολουθοῦσε τὸν ἕδιο μὲ ἐμένα δρόμο. Κύτιαξα ἀνήσυχος γύρω μου, κατέβασα τὸ ὅπλο μου καὶ προσπάθησα νὰ συγκρατήσω τὰ νεῦρα μου καὶ νὰ διαιτηρήσω τὴν ψυχραιμία μου. Πρώτη φορὰ συναντοῦσα μιὰ ἀρκούδα στὸ δρόμο μου.

Εμεινα ὅτσι γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀναποφάσιστος καὶ κατόπιν ἀφησα τὸ μονοπάτι κι ἄρχισα νὰ ἀνεβαίνω προσεκτικὰ τὴν κορυφογραμμὴ ἐνὸς λοφίσκου, ἐπιδιώκοντας ὅτσι νὰ ἔχω ὅσο τὸ δυνατὸν μεγαλύτερη ὁρατότητα γύρω μου.

Δύο πράγματα, σκέφθηκα, ἐπρεπε νὰ συμβαίνουν: "Η ἡ ἀρκούδα μὲ μυρίσθηκε ὅταν ικατέβαινα τὸ μονοπάτι καὶ ἀφοῦ ἀνέμιενε νὰ προσπεράσω συνέχισε κι αὐτὴ ὕστερα τὸ δρόμο της, ὅπότε μετὰ ἀπὸ 20 λεπτὰ ποὺ πέρασαν ἀπὸ πότε θὰ ἐπρεπε νὰ ἦταν ἥδη ιάπως μακριά. "Η τὸ πλέον πιθανόν, νὰ πέρασε ἀργότερα, ὅπότε ἀσφαλῶς θὰ βρίσκονταν κάπου ἐκεī κοντά. "Οπως καὶ νὰ ἦταν, θεώρησα καλὸ νὰ βρῶ μιὰ θέση ποὺ νὰ μοῦ παρέχει ὁρατότητα καὶ προστασία ἀπὸ ἐνδεχόμενη ἐπίθεσή της καὶ νὰ παραμείνω ἐκεī γιὰ λίγη ὥρα, ὥστε νὰ τῆς δώσω τὸν καιρὸ νὰ ἀπομακρυνθεῖ πέριξ ἀπὸ τὶς παράγκες.

Δέν είχα προλάβει νὰ όλοκληρώσω τὴν σκέψη μου, ὅταν ξαφνικὰ καὶ ἐνῶ δὲν χρειάζονταν παρὰ λίγα βήματα ἀπὸ τὴν προεξοχὴ ἐνὸς χωμάτινου ὄγκου, ἀπ’ ὅπου παίρνοντας μιὰ ἀνάσα θὰ ἔκανα μιὰ πιὸ σύγουρη παρατήρηση γύρω μου, εἴκοσι μέτρα περίπου πιὸ πάνω ἄκουσα ἔναν ἀνεπαιόθητο κατ’ ἀρχὴν θόρυβο, ἔπειτα εἶδα κάπι χαμόκλαδα νὰ κινοῦνται βίαια πρὸς τὸ μέρος μου νὰ παραμερίζονται καὶ ἐνῶ ἀσυναισθήτως πλησίαζα ὥστὸν κορμὸν ἐνὸς γέρικου πεύκου καὶ σήκωνα τὸ δίκαννο ἐπὶ σκοπόν, εἶδα νὰ πετάγεται μπροστά μου ἀλαφιασμένος ἔνας χωρικὸς μὲ μαῦρα χονδρὰ ροῦχα, τραγιάσκα καὶ ἔνα σακκούλι στὸν ἄμο. Ἀνέπνευσα. Καλὰ ποὺ δὲν πυροβόλησα. Κατέβιασα τὸ δπλὸ τὴν στιγμὴ ποὺ αὐτὸς είχε ἥδη αταθεῖ μπροστά μου καὶ μὲ καλημέριζε μὲ δκδηλη τὴν χαρά του γιὰ τὴν παρουσία μου στὸ δάσος. Λίγα βήματα πιὸ πάνω είχε ἀνταμώσει τὴν ἀρκούδα. Γι’ αὐτὸ ἔτρεχε. Πήγαινε λέει φαντὸ στὸν ἀδερφὸ του ποὺ βοσκοῦσε τὰ προβατὰ πιὸ κάτω. Ἐρχονταν ἀπὸ τὸ χωριό. Δὲν ἀκολούθησε ὄμως τὸ μονοπάτι, γιὰ νὰ κόψει δρόμο. Αλλὰ ἐσύ, μὲ ρώτησε, πῶς δὲν φοβάσαι μόνος σου σ’ αὐτὴν τὴν ἐρημιά; Ἀλλάξαμε μερικὲς κουβέντες γιὰ τὸ κυνήγι, τὸν ικαρὸ καὶ τὰ ζωντανά του καὶ κατόπιν ἔφυγε, ἀφοῦ μοῦ συνέστησε νὰ μὴν ικυκλοφορῶ μόνος μου σ’ αὐτὰ τὰ μέρη, ἔστω καὶ ὀπλιασμένος καὶ νὰ προσέχω πολύ.

Εἶχε πλέον ἀπομακρυνθεῖ ἀρικετὰ στὸ ξέφωτο ὅταν θυμήθηκα δτὶ τὰ φυσίγγια ποὺ είχα μαζί μου ἦταν ὅλα γιὰ

πουλιά. Ἡ πρώτη ὅμως ἐντύπωση ἀπὸ τὸ ξάφνιασμα είχε περάσει. "Ετοι συνέχισα κι ἐγὼ τὸ δρόμο μου.

Ἄνεβηκα πάλι ώς τὸ συνεργεῖο τῶν ἀναδασώσεων γιὰ τὴν ἐπίβλεψη τῶν ἐργασιῶν. "Οταν μετὰ τὸ δόκταρο ἐργασίας ικοντὰ πὸ ἀπόγευμα πήραμε πὸ δρόμο τοῦ γυρισμοῦ γιὰ τὶς παράγκες, ἀντηχοῦσαν τὰ βουνὰ ἀπὸ τὶς φωνὲς καὶ τὰ τραγούδια μας ἀν καὶ ἡ βροχὴ είχε περονιάσει τὸ ικόκκαλο. Σκορπιοίνοι παρέες - παρέες παντοῦ πάσαμε τὴν ψιλοκουβέντα καὶ τὰ πειράγματα. Οἱ Λυκορραχίτες είγαι ἀνθρώποι μὲ κέφι καὶ χιοῦμορ ἀκόμη καὶ τὶς ὥρες τῆς δουλειᾶς ποὺ ἡ κουραση σὲ γλαρώνει.

Δυὸ μῆνες ἐδῶ μόνιμος κάτοικος τῆς παράγκας πάλευα τὸν χειμῶνα καὶ τὸν κορόϊδενα. Δὲν ξεχνιοῦνται οἱ ἀτέλειωτες ιστορίες τὶς νύχτες στὶς ἀναλομπὲς πῆς σόμπας, ἡ λαχταριστὴ φασολάδα μετὰ τὴ δουλειά, καθὼς καὶ οἱ μπριτζόλες ἀπὸ τὰ ἀγριογούρουνα ποὺ χτυποῦσαν οἱ κυνηγοὶ καὶ μᾶς φίλευαν. Οἱ τοίχλες ἦταν ὁ πιὸ πρόχειρος μεζές, μιὰ καὶ ὁ τόπος ἦταν γεμάτος ἀπ’ αὐτές. Μαγείρευε ὁ φύλακας τοῦ φυτωρίου στὴ σόμπα σὲ μιὰ μεγάλη κατσαρόλα, κι ἐμεῖς οἱ ἄλλοι κάναμε κύκλο σταυροπόδι, πάνω σὲ μιὰ ικουρελοῦ οπὰ μπάσια καὶ ιτρώγαμε, λέγαμε ίστορίες ἢ παίζαμε μὲ φανατισμὸ χαρτιά. Ψέναμε καὶ καμμιὰ πατάτα στὰ κάρβουνα, καθὼς ἐπίσης ικρεμμύδια, μῆλα ἢ κυδώνια, σπάζαμε ξηροὺς ικαρποὺς καὶ πίναμε μὲ ρέγουλο νιτόπια ρακή.

Ο Ιταλός της κατοχής

Εμοίραζες μπλιγούρι Ιταλέ
πεινούσα και έτρεξα κι' εγώ.
με πήρε από το χέρι μια γριά
πήγαινα δεν πήγαινα Σχολειό.

Κι' είχα το κεφάλι μου γουλί¹
τσόκαρα για να ποδεθώ
το πανταλόνι μπαλωμένο
κι' ένα μισότριβο παλτό.

Εξυνα στο λαιμό τις ψείρες
κι' ήμουν χλωμός σαν το κερι
κρατούσα μία καραβάνα
κι' έλεγα, κακοί οι Ιταλοί.
Κοίταγα κάτω φρεσμένος
και ήθελα όλο το καζάνι
καλοθρεμμένος ήσουν κι' εύπειρος
μισή κουτάλα φθάνει.

Κι' ήθελα τότε να σου πω
τί ήρθες πάλι στην Ελλάδα,
με τα φτερά του κόκορα
πως λόγια λες μεγάλα.

Εζήλεψες τον Καίσαρα
και κίνησες πορεία,

τη ρωμαϊκή ειρήνη προτιμάς
από την ελευθερία;
Σε σπρώξανε στον πόλεμο
και σένα οι καιροί;
αέρα και σας φάγαμε
μακαρονάδες Ιταλοί.

Μα είσαι ξένος Ιταλέ
γι' αυτό σε πολεμώ κουμάντο στην
πατρίδα μου
θέλω να κάνω εγώ.

Δεν εδουλώθηκες ποτέ
για πλιάτσικο γυρίζεις,
ο άνθρωπος για τον άνθρωπο λύκος,
την ξιφολόγχη δεν γνωρίζεις.

Άχ, πως αλλάξαν οι καιροί
με τον τσολιά να πολεμάς,
ήρθες, είδες, δρόμο τώρα,
άρτον και θεάματα πουλάς.

Το καφεδάκι σου να πιείς
ήθελες στην Αθήνα
σε τρεις ημέρες Ιταλέ,
πιέστο τώρα στο μνήμα.

Αντί μνημοσύνου

ΣΤΟΝ ΒΑΣΙΛΗ ΓΚΟΥΤΟ

Συγκλονιστική υπόρξει η είδηση του προ τριμήνου θανάτου, από καρδιακή προσβολή, του συμπα-

τριώτη **ΒΑΣΙΛΗ ΓΚΟΥΤΟΥ**, ταγματάρχη ε.α. και συνεργάτη της Διπλαρείου Σχολής, καταγόμενου από το Γανναδιό Κονίτσης, σε ηλικία 58 ετών. Η κηδεία του έγινε στις 9 Δεκεμβρίου στο νεκροταφείο Κηφισιάς, παρουσία πλήθους συγγενών, συμπατριωτών και συναδέλφων του, ενώ κατατέθηκαν πολλά στέφανα. Εκφωνήθηκαν τρείς επικήδειοι λόγοι, εκ των οποίων δημοσιεύουμε κατωτέρω εκείνον του κ. Γ. Καρούσου, αντιστρατήγου ε.α., Γεν. Γραμματέα της Ελληνικής Βιοτεχνικής Εταιρείας και της Διπλαρείου Σχολής, που έχει ως εξής:

«Ακέραιε, έντιμε, ευγενικέ, υπομονετικέ, φιλότιμε στη ζωή και στέλεχος της Ελληνικής Βιοτεχνικής Εταιρείας και Διπλαρείου Σχολής. Βασίλη Γκούτο.

Έπεσες χθες κεραυνοβολημένος, ανηφορίζοντας με συνέπεια το δύσκολο δρόμο του οικογενειακού και επαγγελματικού σου καθήκοντος. Διέκοψες έτσι απότομα, πρέμα,

απαραπόνευτα μία ζωή πλούμυρισμένη από το δικό σου «δούναι», χωρίς να λάθεις από αυτή τις γλυκές προσμονές και τις λιγοστές ευτυχίες, τις οποίες δικαιούνται όσοι την υπηρέτησαν με πίστη αποστολική, όπως Εσύ.

Έχουμε νωπές τις εικόνες σου στη δουλειά σου. Ικανότητες, γνώσεις, εργατικότητα, υπευθυνότητα, ανησυχία, πληρότητα συνέθεσαν την προσωπικότητά σου, η οποία εξακόντιζε το ενδιαφέρον της κυκλικά και εκτεταμένα, ώστε κάθε γωνιά του εργασιακού χώρου σου και κάθε θέμα των καθηκόντων σου, να φέρει ζωντανή τη σφραγίδα της παρουσίας σου.

Κεραυνοβοληθήκαμε όλοι από την είδηση του θανάτου σου. Θέλαμε να ήταν ψέμα, μακάθριο αστείο, εκτός συμβάντος δυστύχημα εκείνο το άγγελμα που άφοσε ενεούς όλους μας, όσους εκτιμήσαμε και θαυμάσαμε τα στολίδια της αξιοσύνης σου. Μιάς αξίας που δέχθηκε καρτερικά τα κτυπήματα της ζωής απανωτά, τσεκουράτα, ανάλγητα από ένα κόσμο που ετίμησε με τη συνέπεια, την ευπρέπεια, την επάρκεια και το σεβασμό σου. Ο πατριωτισμός σου, η ορθόμετρη διάσταση του καθήκοντός σου, η τήρηση των καλώς νοούμενων ιδεών, παραδοσεων και αρχών, η άψογη τέλεση της λειτουργικότητάς σου στον οικογενειακό, κοινωνικό και επαγγελματικό χώρο σου ήταν τα κύρια στοιχεία της ταυτότητάς σου. Στοιχεία που κράτησες υγιή και ανέπαθα, με μαχητική πάντοτε προδιάθεση, καταδεικτική των ορθών σου τοποθετήσεων έναντι του εαυτού σου, της πολιτείας, της κοινωνίας, των στενών συνανθρώπων σου»...

Και κατέληπε ο κ. Καρούσος:

«Εμείς, εδώ, τώρα, σε ανακρύσσουμε νικητή. Γιατί δέχθηκες τις μπόρες κατάμουτρα και δεν έγειρες το κεφάλι. Γιατί χτυπήθηκες και δεν λύγισες, εγκαταλείφθηκες και δεν φοβήθηκες, περιφρονήθηκες και δεν ανταπέδωσες, αδικήθηκες και δε μίσησες.

Ο. κότινος, σου ανήκει, Βασίλης Γκούτο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ελληνικής Βιοτεχνικής Εταιρείας και Διπλαρείου Σχολής, οι Διευθυντές των Σχολών της, οι αναπληρωτές, οι υπάλληλοι και λοιποί συνεργάτες σου γονατίζουμε στη σορό σου και με αγάπη για όσα έπραξες, και όσα έδωσες σε όλους μας. Σε αποχαιρετούμε.

Στη γυναικά σου την ορθόψυχη, που στάθηκε δίπλα σου, πιστή και αμετακίνητη, δικαιος μοιραστής των πικριών σου και στα αξιοθαύμαστα τέκνα σου, που καμάρωνες για τα ξεχωριστά τους χαρίσματα, τα φωτοφανή και ελπιδοφόρα, διατυπώνουμε τα βαθειά μας συλλυπητήρια, με την παράκληση να μας θεωρούν φίλους και να μας θυμούνται στις όποιες ανάγκες τους.

Στο καλό συνεργάτη, συνάδελφε, φίλε αξιοπαράδεκτε, καταδρομέα Ταγματάρχη, Βασίλη Γκούτο.

Αιωνία η Μνήμη σου».

Στην σύζυγο, τα παιδιά του, τα αδέλφια του και όλους τους συγγενείς, απευθύνουμε θερμά συλλυπητήρια, ευχόμενοι την εξ ύψους παρηγορία.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοσάς

33272

KON